

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain, perintö- ja lahjaverolain 28 a §:n sekä tuloverolain 112 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tulotietojärjestelmästä annettua lakia, perintö- ja lahjaverolakia sekä tuloverolakia. Tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin lisättäisiin säännökset, jotka ovat tarpeellisia tulotietojärjestelmän laajentamiseksi koskemaan eläke- ja etuustuloja. Lakiin sisällytettiin uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa tarvittavat säännökset vain palkkatuloja ja muita työnantajien ilmoittamia suorituksia koskevista tiedoista.

Keskeiset muutokset koskevat tulorekisterin tietosisältöä koskevia säännöksiä, joihin on lisätty tarvittavat säännökset tulorekisteriin tallettavista eläke- ja etuustuloja koskevista tiedoista. Näiden suoritusten maksajiin sovellettaisiin osin eri säännöksiä kuin työnantajaan, mikä on edellyttänyt myös terminologisia tarkistuksia suoritusten maksajan käsitteeseen sekä vähäisempiä muutoksia muun muassa ilmoittamisvelvollisuuden määräaikaa ja myöhästymismaksua koskeviin säännöksiin. Lakiin lisättäisiin säännökset tilanteista, joissa etuus on maksettu muulle saajalle kuin etuuteen oikeutetulle tulonsaajalle itselleen. Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset tietojen luovuttamisesta Ahvenanmaan maakunnan viranomaisille maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvien tehtävien hoitamiseksi ja tarkistettaisiin eräiltä osin myös muita tietojen käyttäjiä koskevia säännöksiä muun muassa tietojen sallittujen käyttötarkoitusten osalta.

Perintö- ja lahjaverolain säännöksiä eräiden sivullisen tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvien tietojen ilmoittamisesta Verohallinnolle muutettaisiin siten, että tiedot on annettava Tulorekisteriyksikölle.

Tuloverolain säännöstä verotuksen oikaisusta eräiden takaisinperittyjen etuustulojen johdosta muutettaisiin etuustulojen ilmoittamismenettelyn muuttumisen vuoksi.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2019. Lakeja sovellettaisiin 1 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen maksettuja eläke- ja etuustuloja koskeviin tietoihin.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Laki tulotietojärjestelmästä.....	3
1.2 Yleispiirteitä etuustietoja koskevista ilmoittamismenettelyistä ja tiedonvälityksestä.....	5
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	6
2.1 Esityksen tavoitteet.....	6
2.2 Keskeiset ehdotukset.....	6
2.2.1 Yleistä.....	6
2.2.2 Eläke- ja etuustulojen ilmoittajat ja ilmoitettava etuudet.....	7
2.2.3 Tiedon käyttäjille tulorekisteristä luovutettavat tiedot.....	9
2.2.4 Sijaissaajat ja etuudenmaksajien keskinäiset takautumisoikeudet.....	9
2.2.5 Ilmoittamisen määräaika.....	10
2.2.6 Myöhästymismaksu.....	10
2.2.7 Tietosuoja-asetuksen mukainen poikkeus rekisteröidyn oikeudesta rajoittaa tietojen käsittelyä.....	10
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	11
3.1 Vaikutukset etuustulojen maksajille ja etuustuloja koskevia tietoja käyttäville.....	11
3.2 Vaikutukset kansalaisille.....	11
3.3 Vaikutukset viranomaisten ja muiden tahojen toimintaan.....	12
4 ASIAN VALMISTELU.....	12
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	13
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	15
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	15
1.1 Laki tulotietojärjestelmästä.....	15
1.2 Perintö- ja lahjaverolaki.....	30
1.3 Tuloverolaki.....	30
2 VOIMAANTULO JA SOVELTAMINEN.....	30
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	32
3.1 Yleistä.....	32
3.2 Henkilötietojen suoja.....	33
3.3 Kansallinen liikkumavara.....	34
3.4 Poikkeus oikeuteen rajoittaa henkilötietojen käsittelyä.....	36
3.5 Julkisuusperiaate.....	36
LAKIEHDOTUKSET.....	38
1. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta.....	38
2. Laki perintö- ja lahjaverolain 28 a §:n muuttamisesta.....	44
3. Laki tuloverolain 112 a §:n muuttamisesta.....	45
LIITE.....	46
RINNAKKAISTEKSTIT.....	46
1. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta.....	46
2. Laki perintö- ja lahjaverolain 28 a §:n muuttamisesta.....	55
3. Laki tuloverolain 112 a §:n muuttamisesta.....	56

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Laki tulotietojärjestelmästä

Laki tulotietojärjestelmästä (53/2018) tuli voimaan 16 päivänä tammikuuta 2018. Uudistuksen myötä siirrytään reaaliaikaiseen ja palkanmaksukohtaiseen palkkatietojen ilmoittamiseen otamalla käyttöön reaaliaikaisiin tietovirtoihin perustuva keskitetty tulorekisteri. Uudistuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on ollut vähentää työnantajien hallinnollista taakkaa yksinkertaistamalla työ- ja palvelussuhteisiin liittyviä tietoja koskevia ilmoittamismenettelyjä ja velvoitteita.

Uudistuksen toteuttaminen vaiheistettiin siten, että lakiin sisällytettiin ensimmäisessä vaiheessa tarvittavat säännökset vain palkkatulojen ja muiden työnantajien ilmoittamien tietojen osalta. Työnantajat ilmoittavat vuoden 2019 alusta tiedot keskitetysti yhteen kertaan ja yhdellä ilmoituksella tulorekisteriin, josta tietoja välitetään kaikkien tulorekisterin tietoja käyttävien tahojen tarpeisiin.

Eläke- sekä etuustulojen osalta tarvittavista lakimuutoksista on ollut määrä antaa erillinen esitys tietosisältöjen määrittelyn ja laintasaisen sääntelyn tarpeen arvioinnin ollessa kesken tulotietojärjestelmää koskevan lakiesityksen (HE 134/2017 vp) antamisajankohtana.

Laissa säädetään työnantajia ja muita suorituksen maksajia sekä tiedon käyttäjiä palvelevasta valtakunnallisesta tulotietojärjestelmästä sekä velvollisuudesta käyttää tulotietojärjestelmää lakisääteisen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvien tulotietojen ja muihin niihin liittyvien tietojen antamiseen. Laissa ei säädetä työnantajan tai muun suorituksen maksajan ilmoittamisvelvollisuuden tietosisällöstä, vaan se määräytyy muun lainsäädännön perusteella aiempaan tapaan. Laissa kuitenkin säädetään yleispiirteisesti tallettavasta tietosisällöstä ja suorituksen maksajien velvollisuudesta käyttää tulotietojärjestelmää näiden tietojen ilmoittamisessa tulorekisteriin.

Tulotietojärjestelmä muodostuu lakisääteisen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden sekä tiedonsaantioikeuden nojalla annettavia tietoja sisältävästä tulorekisteristä sekä tietojen oikeellisuutta palvelevasta yksilöinti- ja yhteystietoja sisältävästä rekisteristä. Tulorekisteriin talletetut tiedot ovat salassa pidettäviä.

Tulotietojärjestelmän avulla vastaanotetaan ja talletetaan työnantajien ja muiden laissa tarkoitettujen suorituksen maksajien antamia tietoja sekä välitetään niitä laissa nimetyille viranomaisille ja muille tahoille suoritusten maksajien lakisääteisen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi sekä tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

Tulorekisterin rekisterinpitäjänä toimii Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Tulorekisteriyksikkö ylläpitää tietojärjestelmää sekä vastaa tulotietojärjestelmän toimivuudesta ja tietoturvalisuudesta yhdessä Verohallinnon kanssa. Suoritusten maksajat puolestaan vastaavat tulorekisteriin tallettavaksi antamiensa tietojen oikeellisuudesta sekä tietojen oikaisemisesta olematta itse tulorekisterin rekisterinpitäjiä. Jos tulonsaaja vaatii suorituksen maksajan tulorekisteriin ilmoittaman virheellisen tiedon korjaamista, on korjausvaatimus tehtävä suorituksen maksajalle. Tulorekisteriyksikkö määrittelee päätöksellään tarkemmin tulorekisteriin talletettavat yksittäiset tiedot. Tulorekisteriyksikkö päättää myös tiedon käyttäjille luovutettavista tiedoista sekä vastaa tietojen välittämisestä tulorekisteristä tiedon käyttäjille.

Tulorekisterin tiedot jakautuvat sellaisiin tietoihin, jotka työnantaja tai muu suorituksen maksaja on aina velvollinen ilmoittamaan, ja sellaisiin tietoihin, joiden antaminen tulorekisterin kautta on vapaaehtoista. Pakollisen ilmoittamisvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot, joista säädetään lain 6 §:ssä, vastaavat niitä tietoja, jotka suorituksen maksaja on ollut velvollinen antamaan Verohallinnolle, eläkelaitokselle, työtapaturma- ja ammattitautivakuuttamista harjoittavalle vakuutusyhtiölle ja työttömyysvakuutusrahastolle vuosittaisina niin sanottuina vuosiluottotietoina. Ilmoittaminen tulorekisteriin korvaa näitä tietoja koskevat aiemmat vuosiluottotiedot ja muut tiedonantovelvoitteet tulorekisterin piiriin kuuluvien tietojen osalta.

Vapaaehtoisesti tulorekisteriin ilmoitettavat tiedot, joista säädetään 7 §:ssä, ovat täydentäviä työsuhteeseen tai muuhun palvelus- tai toimeksiantosuhteeseen liittyviä tietoja, jotka suorituksen maksaja on muun lain nojalla velvollinen antamaan tiedon käyttäjille ja jotka ovat tarpeellisia tiedon käyttäjien tulorekisteristä annetussa laissa mainittujen tehtävien hoitamisessa.

Lisäksi tulorekisteriin talletetaan 8 §:ssä säädettyjä yksilöinti- ja yhteystietoja sekä 9 §:ssä säädettyjä muun muassa väestötietojärjestelmästä saatuja tietoja, joita käytetään talletettavien tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi ja muiden laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Tavoitteena on ollut tulotietojen kerääminen ja välittäminen reaaliaikaisesti. Tiedot on 11 §:n mukaan annettava sähköisesti, mutta erityisistä syistä tietojen antaminen on mahdollista myös muutoin. Tiedot tulee 12 §:n nojalla pääsääntöisesti ilmoittaa viiden päivän kuluessa maksupäivästä. Luonnollinen henkilö ja kuolinpesä, jota ei ole merkitty työnantajarekisteriin, voi kuitenkin antaa tiedot viimeistään maksukuukaudta seuraavan kalenterikuukauden viidentenä päivänä. Eräitä erityistilanteita varten on myös muita pääsäännöstä poikkeavia ilmoittamismääraaikoja.

Tietoja välitetään lain 13 §:ssä säädetuille 25 eri tiedon käyttäjätahoille näiden muussa laissa säädetyn tiedonsaantioikeuden mukaisesti käytettäväksi tiedon käyttäjien edellä mainitussa pykälässä mainittuihin käyttötarkoituksiin. Tulotietojärjestelmästä annetulla lailla ei ole perustettu uusia tiedonsaantioikeuksia. Tiedot välitetään tiedon käyttäjille tulonsaajakohtaisesti kaikkien työnantajien ja muiden suorituksen maksajien maksamista palkoista ja muista suorituksista.

Tulonsaajalla ja suorituksen maksajalla on 15 §:n nojalla oikeus katsella itseään koskevia tulorekisteriin ja 9 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan taikka 2 momentin nojalla tulotietojärjestelmään talletettuja tietoja tulotietojärjestelmän sähköisen asiointipalvelun kautta. Suorituksen maksajalla on samoin oikeus katsella antamiaan tulorekisteriin talletettuja tietoja asiointipalvelusta.

Lain tiedonantovelvoitetta koskevan 16 §:n nojalla Tulorekisteriyksikön on pidettävä yleisen tietoverkon kautta saatavilla yksityiskohtainen luettelo tulorekisteriin talletettavista tiedoista, tieto lainkohdasta, johon suorituksen maksajan velvollisuus antaa kukin 6 §:ssä tarkoitettu tieto tulorekisteriin perustuu, sekä lainkohdasta, johon tiedon käyttäjän oikeus saada suorituksen maksajalta kukin 7 §:ssä tarkoitettu tieto perustuu, samoin kuin kunkin tiedon osalta tieto siitä, mille tiedon käyttäjille tieto voidaan luovuttaa, sekä lainkohdasta, johon tiedon luovuttaminen perustuu.

Tulorekisteriin talletetut tiedot on 18 §:n mukaan poistettava 10 vuoden kuluttua tallettamisvuotta seuraavan vuoden alusta. Erityissäännöksiä liittyy muun muassa kuolleen henkilön sekä yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröidyn ja siihen rekisteröimättömän oikeushenkilön tietojen poistamiseen.

Verohallinto määrää 22 ja 23 §:n nojalla suorituksen maksajan maksettavaksi myöhästymismaksun, jos tiedot kalenterikuukauden aikana maksetuista suorituksista ilmoitetaan myöhemmin kuin maksupäivää seuraavan kalenterikuukauden kahdeksantena päivänä. Maksajaa on ensin kuultava, ellei se ole ilmeisen tarpeeton. Jos myöhästymismaksu on enintään 200 euroa, suorituksen maksajaa on kuultava vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen. Myöhästymismaksu voidaan jättää määräämättä erityisestä syystä, eikä myöhästymismaksua määrätä luonnolliselle henkilölle eikä kuolinpesälle, jollei kyse ole elinkeinotoimintaan taikka maa- tai metsätalouteen liittyvän suorituksen ilmoittamisesta.

Myöhästymismaksun määrä on kolme euroa päivältä ja enintään 135 euroa. Jos tiedot ilmoitetaan yli 45 kalenteripäivää myöhässä, mainittuun määrään lisätään yksi prosentti myöhässä ilmoitetun veronalaisen suorituksen tai sitä suuremman myöhässä ilmoitetun eläkkeen perusteena olevan työansion määrästä. Myöhästymismaksun enimmäismäärä on 15 000 euroa kuukaudelta.

Lain 24 §:n mukaan suorituksen maksaja ei ole velvollinen antamaan tulorekisteriin talletettuja 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja tiedon käyttäjille muulla tavalla. Tiedon käyttäjällä on kuitenkin oikeus pyytää suorituksen maksajalta tulorekisteristä puuttuvia tietoja tai tulorekisterin tietoja täydentäviä selvityksiä siten kuin ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuudesta muualla laissa säädetään.

Lakia sovelletaan 25 §:n voimaantulosäännösten nojalla vaiheistetusti siten, että ensimmäisessä vaiheessa vuodesta 2019 alkaen tulorekisteriin talletetaan tiedot työnantajan, toimeksiantajan tai muun näihin rinnastettavan suorituksen maksajan maksamista suorituksista, ja tietoja luovutetaan Kansaneläkelaitokselle, Verohallinnolle, eläkelaitoksille, Eläketurvakeskukselle ja Työttömyysvakuutusrahastolle. Vuodesta 2020 alkaen tietoja luovutetaan muille tietojen käyttäjille.

1.2 Yleispiirteitä etuustietoja koskevista ilmoittamismenettelyistä ja tiedonvälityksestä

Eläkkeiden ja etuuksien maksajat antavat tiedot maksamistaan eläkkeistä ja etuuksista Verohallinnolle vuosi-ilmoituksilla sekä eläkkeiden ja etuuksien työnantajasuorituksista omaaloitteisten verojen veroilmoituksilla. Verohallinto puolestaan välittää saamiaan tulotietoja lukuisille eri tiedon käyttäjille erilaisin sähköisin menetelmin verotustietojen julkisuudesta ja salassa pidosta annetun lain (1346/1999) tai erityislaeissa olevien tiedon saanti- ja luovutussäännösten nojalla.

Eri tiedon käyttäjillä on lisäksi runsaasti keskinäistä vaihtelevin menetelmin tapahtuvaa niitä koskevaan lainsäädäntöön perustuvaa etuustietojen tiedonvälitystä. Tietoja voidaan välittää muun muassa teknisen käyttöyhteyden avulla reaaliaikaisilla tietopyynnöillä, päivittäisillä eräajoilla tehtävillä tietopyynnöillä, salatuilla sähköposteilla ja postitse.

Tulorekisterin piiriin tulevia etuustuloja koskevia maksutapahtumia on vuosittain arviolta noin 70 miljoonaa kappaletta. Tulorekisteriin ilmoitettavien tietojen volyymit vaihtelevat huomattavasti etuudenmaksajista riippuen. Esimerkiksi Kansaneläkelaitos maksoi vuonna 2016 eri etuuksia yhteensä 7 542 739 etuudensaajalle, maksutapahtumien lukumäärä oli yhteensä 36 191 250 kappaletta. Valtiokonttorilla puolestaan on 240 000 maksutapahtumaa vuosittain.

Etuudenmaksajien keskinäistä tietojenvälitystä ja sen oikeusperusteita on laajasti käsitelty hallituksen esityksen HE 134/2017 vp yleis- ja yksityiskohtaisissa perusteluissa.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Esityksen tavoitteet

Tulotietojärjestelmän laajentamisella koskemaan palkkatulojen lisäksi myös eläke- ja etuustuloja koskevia tietoja tavoitellaan näiden tietojen ilmoittamisessa sekä hyödyntämisessä eri tiedon käyttäjätahoilla pitkälti samoja hyötyjä kuin jo toteutetulla palkkatuloja ja muita työnantajien tekemiä suorituksia koskevalla uudistuksen ensimmäisellä vaiheella.

Etuudenmaksajat voisivat täyttää ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuutensa eri viranomaisille ja muille tietojen saantiin oikeutetuille tahoille pääosin yhdellä kertaa keskitetysti tulotietojärjestelmää käyttäen. Tavoitteena on hyödyntää digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia tietojen välityksessä suoritusten maksajilta niitä käyttäville viranomaisille ja muille tahoille näiden tietojensaantioikeuksien mukaisesti sekä tehostaa viranomaisten ja muiden tahojen keskinäistä tietojenvaihtoa. Tavoitteena on saavuttaa julkisessa taloudessa tuottavuushyötyjä.

Tavoitteena on tarjota viranomaisille ja muille tiedon saantiin oikeutetuille tahoille reaaliaikainen pääsy tulonsaajia koskeviin kattaviin tulotietoihin keskitetystä tietovarannosta, millä toimintojen muun tehostamisen lisäksi pyritään muun muassa nopeuttamaan päätöksentekoa, edistämään päätösten oikeellisuutta sekä vähentämään tarvetta etuuksien takaisinperintään ja perinteisin menetelmin tapahtuvaan viranomaisten ja muiden tahojen keskinäiseen tietojenvaihtoon.

Tavoitteena on hallitusohjelman digitalisaatioon liittyvien tavoitteiden mukaisesti myös vahvistaa kansalaisten oikeutta valvoa itseään koskevien tietojen käyttöä luomalla tulonsaajille mahdollisuus tarkastella heistä tulotietojärjestelmään talletettavia tietoja reaaliaikaisesti sähköisen käyttöliittymän kautta ja selvittää, mitä tietoja ja mille tahoille järjestelmästä välitetään. Näin edistettäisiin myös henkilötietojen suojan ja rekisteröityjen oikeuksien toteutumista.

2.2 Keskeiset ehdotukset

2.2.1 Yleistä

Työnantajien vuoden 2019 alusta ilmoittamien tietojen tapaan myös eläketuloja ja muita etuustuloja, jäljempänä etuustuloja, koskevien tietojen ilmoittamisessa siirryttäisiin vuoden 2020 alusta lukien keskitettyyn tiedonvälitykseen siten, että nykymuotoinen etuustietojen ilmoittaminen verotusta varten samoin kuin pääosa muusta tiedonsiirrosta etuudenmaksajilta tiedon käyttäjille ja tiedon käyttäjien välillä korvautuisi tietojen reaaliaikaisella ilmoittamisella tulorekisteriin. Tulorekisteristä tietoja välitettäisiin edelleen tiedon käyttäjille käytettäväksi näiden lain 13 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Etustuloja koskevien tietojen välitystä tiedon käyttäjille ei kuitenkaan tässä vaiheessa eriyistä voida toteuttaa keskitetysti tulorekisterin kautta yhtä kattavasti kuin palkkatietojen osalta. Osaa tiedoista, jotka sinänsä olisivat saatavissa tulotietojärjestelmästä ja joita välitetään tiedon käyttäjille, ei kaikkien tiedon käyttäjien toiminnassa voida tarkoituksenmukaisesti saada tulotietojärjestelmästä, vaan osa tulorekisteristäkin saatavissa olevien tietojen välityksestä jäisi hoidettavaksi tiedon käyttäjien keskinäisin menetelmin nykyiseen tapaan.

Tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka ovat tarpeen tulotietojärjestelmän käyttöalan laajentamiseksi. Keskeiset muutokset koskevat tulorekisterin tietosisällön määrittävää 6 §:ää, johon lisättäisiin säännökset etuustuloja maksavien tahojen tulorekisteriin ilmoitettavista ja talletettavista tiedoista. Lisäksi lakiin otettaisiin eläke- ja etuus-

tulojen ilmoittamiseen liittyviä tarpeellisia erityissäännöksiä sekä tarkennettaisiin muun muassa suorituksen maksajan määritelmää.

2.2.2 Eläke- ja etuustulojen ilmoittajat ja ilmoitettava etuudet

Tulorekisterin tietosisällön laajentaminen maksettuja etuustuloja koskeviin tietoihin edellyttää suorituksen maksajan määritelmän muuttamista. Voimassa olevassa laissa termillä tarkoitetaan työnantajaa, toimeksiantajaa tai muuta näihin rinnastettavaa suorituksen maksajaa. Ehdotuksen mukaan näistä tahoista käytettäisiin uutta termiä palkanmaksaja. Tulorekisterin piiriin tulevia etuustuloja maksavista ja näitä suorituksia koskevia tietoja tulorekisteriin ilmoittavista tahoista käytettäisiin uutta termiä etuudenmaksaja. Etuudenmaksajalla tarkoitettaisiin oikeushenkilöä, joka maksaa eläkkeitä, muita etuuksia tai niihin rinnastettavia suorituksia lakiin, yksityisoikeudelliseen sopimussuhteeseen tai tekemäänsä päätökseen perustuen. Terminologinen erottelu on tarpeen, koska palkanmaksajaan ja etuudenmaksajaan sovellettaisiin osin eri säännöksiä.

Kaikkiaan tulorekisterin piiriin tulevien tulolajien maksajia tai maksajaryhmiä olisi runsaat 20, ja tulorekisteriin talletettavia tulolajeja tai muita tietoja, kuten verotusta varten ilmoitettavia tarkkailutietoja, olisi kaikkiaan runsaat 360. Osa tulolajeista on sellaisia, joita maksaa kaksi tai useampi etuuden maksaja; kyse voi olla samaan säädökseen perustuvasta etuudesta tai eri perusteella maksettavasta samaa tulolajia olevasta etuudesta. Kaikille yhteisiä tulolajeja, jotka liittyvät verotukseen tai ulosottotoimeen, on viisi.

Suorituksen maksajat ja ilmoitettavien tulolajien muiden tietojen määrät ilmenevät alla olevasta taulukosta.

Suorituksen maksaja	Tulolajien ja muiden tietojen määrä
Ahvenanmaan maakunnan hallitus	18
Ahvenanmaan työmarkkina- ja opintopalveluviranomainen	7
Eläkekassat ja -säätiöt	14
Eläkekassat ja -säätiöt ja henkivakuutusyhtiöt	1
Eläkekassat ja -säätiöt: työnantaja maksajana	8
Eläkelaitos	2
Eläkelaitos, Mela, Keva sekä eläkekassat ja -säätiöt	16
Eläkelaitos; Keva	21
Eläkelaitos; Mela	8
Henkivakuutusyhtiöt	34
Kaikki etuuden maksajat	5
KEHA-keskus	1
KELA	51
KELA ja Kunnat	2
KELA ja Työttömyyskassat	2
KELA, Työttömyyskassat, TEM ja KEHA	3
KELA: Ahvenanmaa	3
Koulutusrahasto	2
Kunnat	3
Kunnat ja Maakunta	13
Liikennevakuutus	13
Muiden etuuksien maksajat	3
Palkeet	1
Potilasvakuutuskeskus	11

HE 244/2018 vp

Puolustusvoimat	2
Suomen Keskinäinen Lääkevahinkovakuutusyhtiö	11
Työnantaja maksajana	1
Työntekijäin ryhmähenkivakuutuspooli (TVK)	3
Työtapaturmavakuuttajat	14
Työttömyyskassat	7
Vahinkovakuuttajat	11
Valtiokonttori	49
Vapaaehtoisten vakuutusten maksajat	23
Kaikki yhteensä	363

Tiedoista 360 on sellaisia, joita ensisijaisesti tarvitsevat joko Verohallinto verotusta varten (vajaat 269 tulolajia tai muuta tietoa) tai Kansaneläkelaitos perustoimeentulotukea koskevia päätöksiään varten (327 tulolajia ja tietoa). Muut kolme tietoa ovat tarpeen muille etuudenmaksajille muun muassa sen varmistamiseksi, ettei samalta ajalta makseta päällekkäisiä etuuksia.

Kaikki talletettavat etuustiedot olisivat siten tarpeen ainakin jollekin lain 13 §:ssä määritellylle tiedon käyttäjälle sen lainkohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten.

Talletettavat tiedot tulolajien pääryhmien mukaan ilmenevät alla olevasta taulukosta.

Tulolajien pääryhmät	Tulolajien ja muiden tietojen määrä
Ansionmenetykskorvaukset	40
Asevelvollisuus- ja siviilipalvelusetuudet	4
Elatuksenmenetykskorvaukset	6
Haitan korvaus, pysyvä	20
Haitan korvaus, tilapäinen	18
Hautausavustukset	12
Hoitotuet	13
Kuntoutukseen ja sairauteen liittyvät suoritukset	24
Lapsiperheiden etuudet ja kotihoidon tuki	26
Muut eläkkeet	17
Muut etuudet	18
Muut vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuvat suoritukset	22
Opintoetuudet	13
Perhe-eläkkeet	27
Rintamalisät	5
Ryhmähenkivakuutukseen perustuvat korvaukset	11
Työkyvyttömyyskorvaukset	37
Työttömyysetuudet	26
Vanhuuseläkkeet	20
Vähennettävät erät	4
Kaikki yhteensä	363

Tulorekisteriin ei talletettaisi luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, jäljempänä *tietosuojasetuksen*, 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Siten

esimerkiksi tietoa Kansaneläkelaitoksen maksamasta vammaisetuuksista annetun lain (570/2007) mukaisesta etuudesta, jota koskevan tiedon voidaan katsoa paljastavan artiklassa tarkoitettuja terveyttä koskevia tietoja, ei talletettaisi tulorekisteriin. Siltä osin kuin eri tiedon käyttäjät tarvitsevat näitä tietoja toiminnassaan, tarvittava tietojenvaihto tapahtuisi nykyisin menetelmin.

2.2.3 Tiedon käyttäjille tulorekisteristä luovutettavat tiedot

Tietojen luovuttaminen tulotietojärjestelmästä perustuisi voimassa olevan lain 13 §:n johdantolauseen mukaisesti pääsääntöisesti siihen, että tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan tiedot suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä pykälässä käyttäjäkohtaisesti määriteltuihin käyttötarkoituksiin. Sääntelyssä on kuitenkin ollut otettava huomioon se, että osa tiedoista on sellaisia, joiden antaminen tiedon käyttäjälle perustuu tämän tiedonsaantioikeuteen etuudenmaksajan ilmoittamisvelvollisuuden sijasta. Tiedonsaantioikeudella tarkoitetaan jäljempänä tiedon käyttäjän oikeutta pyynnöstä saada tietoja suorituksen maksajalta. Ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuudella puolestaan tarkoitetaan maksajan lakisääteisteistä, luonteeltaan oma-aloitteista velvoitetta ilmoittaa tietoja tiedon käyttäjälle. Tällaisesta luonteeltaan oma-aloitteisesta ilmoittamisvelvollisuudesta käytetään esimerkiksi verosääntelyssä ilmaisua tiedonantovelvollisuus silloin, kun on kyse niin sanotun sivullisilmoittajan velvollisuudesta, ja ilmoittamisvelvollisuus, kun kyse on verovelvolliseen itseensä kohdistuvasta velvollisuudesta.

Tulorekisterin tietosisällön laajeneminen etuustuloihin ei sinänsä edellytä muutoksia niihin voimassa olevan lain mukaisiin käyttötarkoituksiin, joihin tietoja voidaan luovuttaa. Etuustuloja koskevia tietoja voitaisiin siten käyttää samoihin käyttötarkoituksiin tiedon käyttäjien tiedonsaantioikeuksien mukaisesti.

Tiedon käyttäjiä koskevaa luetteloa samoin kuin tietojen käyttötarkoituksia kuitenkin täydennettäisiin muista syistä, erityisesti Ahvenanmaan maakunnan ja sen viranomaisten osalta siltä osin kuin kyse on maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvien lakien mukaisten tehtävien hoitamiseksi maakunnan eri viranomaisissa tarpeellisista tiedoista. Lisäksi säännöksiä tarkistettaisiin ja täydennettäisiin muun muassa Valtiokonttorin osalta.

Koska edellä todetun mukaisesti etuustulojen osalta tiedonvälitystä ei tässä vaiheessa eri syistä voida toteuttaa keskitetysti tulorekisterin kautta yhtä kattavasti kuin palkkatietojen osalta, tulotietojärjestelmästä annetun lain 24 §:ssä säädettyä ”lupausta” siitä, että suorituksen maksaja ei ole velvollinen antamaan tulorekisteriin talletettuja tietoja tiedon käyttäjille muulla tavoin, ei vastaavasti sovellettaisi etuudenmaksajiin. Voimassa olevan säännöksen tavoite on taata palkanmaksajille se, että tietoja ei pyydetä uudelleen, mikä on olennaista työnantajien hallinnollisen taakan minimointitavoitteen kannalta. Tulorekisterin tietosisältö ei tässä vaiheessa kata kaikkia etuudenmaksajien tietotarpeita, koska sinne kerättäisiin ainoastaan tiedot etuustulojen maksuista ja niiden maksujaksoista maksun jo tapahduttua. Tulorekisteriin ei kerättäisi etuuksien niin sanottuja myöntötietoja eli etuuspäätöksen tekemisellä syntyviä tietoja henkilölle myönnetystä etuudesta, sen myöntöjaksosta ja muista etuuden myöntämiseen liittyvistä seikoista. Näiden tietojen osalta etuudenmaksajien välisessä tiedonvälityksessä on käytössä toimivia menetelmiä, eikä keskitetty tiedonvälitys vain tulorekisterin kautta ole tarkoituksenmukaista.

2.2.4 Sijaissaajat ja etuudenmaksajien keskinäiset takautumisoikeudet

Etuustuloihin liittyy eräitä sellaisia maksusuhteita ja –tapahtumia, joita ei vastaavasti liity palkkatietojen ilmoittamiseen ja joihin liittyvä tietojen ilmoittaminen ja käsittely tulotietojärjestelmässä on aiheuttanut erityistä sääntelytarvetta.

Etuuksia maksetaan lukuisten eri etuuslakien nojalla muulle saajalle kuin sille tulonsaajalle, jonka oikeuteen saada kyseinen etuus tehty maksusuoritus perustuu. Tällaisia maksutapahtumia koskevien tietojen käsittelyä varten tulotietojärjestelmässä on tarpeen luoda uusi sijaissaajan käsite. Sijaissaajana voi olla esimerkiksi Kansaneläkelaitos tai työeläkelaitos, mutta myös työnantaja tai eräissä tilanteissa asumistukeen oikeutetun vuokranantaja. Jos esimerkiksi Kansaneläkelaitos on maksanut sairausvakuutuslain nojalla sairauspäivärahaa ja vakuutettu hakee samalla perusteella korvausta esimerkiksi liikennevakuutusta koskevien lakien taikka työtapa-turma- ja ammattitautilain (459/2015) nojalla, Kansaneläkelaitoksella on oikeus sijaissaajana saada sairausvakuutuksesta maksettua korvausta vastaava määrä toiselta suorituksen maksajalta. Sitä, jolla on oikeus etuuteen, pidettäisiin myös edellä mainituissa tilanteissa tulonsaajana.

Tilanteissa, joissa sijaissaajana on toinen etuudenmaksaja, on kyse etuudenmaksajien välisestä keskinäisestä takautumisoikeudesta. Sijaissaajan olisi ilmoitettava tulorekisteriin tallettavaksi tieto siitä, mitä tämän aiemmin maksamaa etuutta ja mikä määrä on myöhemmin katettu takautumisoikeuteen perustuvalla suorituksella. Tiedon käyttäjät tarvitsevat näitä suorituksia koskevia muihin etuuksiin vaikuttavia tietoja.

2.2.5 Ilmoittamisen määräaika

Etuudenmaksajien toimintaa koskevasta sääntelystä johtuu, että perusteettomien etujen ilmoittamisen määräaika ei voida kytkeä palkkatulojen tavoin vielä perusteettoman edun havaitsemiseen. Lukuun ottamatta virhetilanteita, kuten etuuden maksamista väärän henkilön pankkitilille, määräaika laskettaisiin siitä hetkestä, jolloin etuudenmaksaja tekee soveltamassaan laissa tarkoitetun päätöksen eläkkeen tai muun etuuden perusteettomuudesta.

Sijaissaajalle maksettuja etuuksia koskisi samoin erityinen ilmoittamisen määräaika.

2.2.6 Myöhästymismaksu

Myöhästymismaksun soveltamisala rajattaisiin etuustietoja koskevan ilmoittamisvelvollisuuden osalta koskemaan vain Verohallinnolle ilmoitettavia tietoja koskeviin viivästymisiin. Soveltamisalaa ei siten laajennettaisi koskemaan muita etuustuloja. Näitä tietoja koskeviin ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuksiin ei nykyisinkään liity niiden täyttämistä tehostavia säännönmukaisesti määrättäviä seuraamusmaksuja.

2.2.7 Tietosuoja-asetuksen mukainen poikkeus rekisteröidyn oikeudesta rajoittaa tietojen käsittelyä

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jossa säädettäisiin poikkeuksesta yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan mukaiseen rekisteröidyn oikeuteen vastustaa tietojen käsittelyä. Vastava, mutta soveltamisalaltaan suppeampi säännös sisältyi jo hallituksen esitykseen HE 134/2017 vp. Valiokuntakäsittelyvaiheessa valtiovarainvaliokunta ehdotti (VaVM 20/2017 vp), valtiovarainministeriön asiantuntijalausunnossaan puoltaman mukaisesti, että säännös poistetaan samalla kun lakiehdotuksen 2 §:stä ehdotettiin perustuslakivaliokunnan lausunnon PeVL 49/2017 vp johdosta poistettavaksi viittaus tietosuoja-asetuksen soveltamiseen.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Vaikutukset etuustulojen maksajille ja etuustuloja koskevia tietoja käyttäville

Uudistus tuo tulorekisteriin tietoja ilmoittavien piiriin etuustulojen maksajat etuustuloja koskevien tietojen osalta. Kaikki etuustuloja maksavat tahot ovat ilmoitusvelvollisia jo nyt henkilöstönsä palkkatietojen osalta. Etuudenmaksajille ilmoittamisvelvollisuuden laajentaminen aiheuttaa eriasteisia kustannuksia järjestelmien muuttamisesta, etuudenmaksajien ja tulorekisterin välisten yhteyksien rakentamisesta, järjestelmien ylläpidosta, tulorekisterin tietojen käyttämisestä sekä henkilöstön kouluttamisesta tarvittaviin tehtäviin. Etuustuloja koskevien tietojen hyödyntäminen tulorekisterin kautta aiheuttaa samoin useille käyttäjille uusia tietojärjestelmäkustannuksia. Esimerkiksi työeläkeala on arvioinut tulevien kustannusten määräksi yhteensä noin kolme miljoonaa euroa.

Saatavilla olevat hyödyt ovat pitkälti saman laatuaisia, joita liittyy palkkatietojen ilmoittamiseen. Tietojen välitys tulorekisterin kautta mahdollistaa etuustulojen automatisoidun tietojenvälityksen nykyistä laajempaan, keskitetyksi, reaaliaikaisesti ja rakenteellisessa muodossa. Tietosisällön laajeneminen parantaa tulorekisterin hyödynnettävyyttä, kun tiedon käyttäjien toiminnassaan tarvitsemat tiedot ovat saatavissa tulorekisteristä myös etuustietojen osalta. Käsitteleyajat nopeutuvat ja etuuksien maksaminen on mahdollista samalla kuin myöntöpäätös annetaan, siltä osin kuin tulorekisteristä on saatavissa tiedot ennen korvausten maksamista vähennettävistä etuuksista, joita nyt monesti joudutaan odottamaan. Etuuspäätösten oikeellisuus paranee ja takaisinperinnät vähenevät. Viranomais- ja asiakaskyselyt eri tiedon käyttäjien toiminnassa vähenisivät.

Tiedon käyttäjien edellytykset saada uudistuksesta täysimääräiset hyödyt heti uudistuksen voimaantulosta 2020 lähtien kuitenkin vaihtelevat. Osalle tiedon käyttäjistä tulorekisteristä saatavat tiedot ovat riittäviä niiden tehtäviä varten uudistuksen voimaantulon alusta. Osalle tiedon käyttäjistä täysi hyöty saavutetaan, kun tarvittavat tulotiedot sekä ovat tulorekisterissä että sieltä tiedon käyttäjien omiin järjestelmiin saatavissa ja siellä hyödynnettävissä, mihin vaikuttavat käyttäjäkohtaisesti vaihtelevat järjestelmien ja toimintojen kehittämissaikatulot. Osa tarvittavien tietojen välityksestä jäisi ainakin joksikin aikaa hoidettavaksi tiedon käyttäjien keskinäisenä tiedonvälityksenä.

Keskeinen tulorekisteristä puuttuva tulolaji, jota koskevia tietoja useat tiedon käyttäjät tarvitsevat toiminnassaan, on toimeentulotuki.

Hallituksen esityksessä HE 134/2017 vp on laajahkosti käsitelty ja arvioitu tulotietojärjestelmästä kokonaisuudessaan eri käyttäjätahoille tulevia hyötyjä ja kustannuksia. Tietoja rahamääräisistä säästöistä uudistuksen toisessa vaiheessa ei eri tiedon käyttäjätahoilla ole erikseen arvioitu, eikä myöskään sitä, missä määrin uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa esitettyjä arvioita olisi tarkistettava.

3.2 Vaikutukset kansalaisille

Myös kansalaisille tulevat hyödyt ovat pitkälti samoja kuin palkkatietojen tallettamisesta tulorekisteriin. Välittömiä hyötyjä ovat käsittelyaikojen lyheneminen, etuuspäätösten oikeellisuuden paraneminen ja takaisinperintöjen väheneminen. Tulonsaajille tulee mahdollisuus seurata etuuksien maksatusta sekä tarkistaa ja seurata saamiaan etuustuloja koskevia tietoja tulorekisteristä. Sähköisestä asiointipalvelusta on samoin saatavilla tieto siitä, mille tiedon käyttäjille ja mihin käyttötarkoituksiin tietoja tulorekisteristä välitetään.

Kansalaisille tulevat välittömät hyödyt etuustietojen saatavuudesta eivät ole samaa mittaluokkaa kuin palkkatietojen osalta. Tämä johtuu siitä, että tiedonkäyttäjien tarvitsemia etuustuloja koskevia tietoja joudutaan palkkatuloja koskevia tietoja harvemmin pyytämään tulonsaajalta itseltään, koska merkittävin osa etuustuloja koskevista tiedoista välittyy nykyisinkin etuuden maksajilta tiedon käyttäjille kahdenvälisin järjestelyin.

3.3 Vaikutukset viranomaisten ja muiden tahojen toimintaan

Uudistuksella on vastaavia vaikutuksia viranomaisten, kuten Verohallinnon, Kansaneläkelaitoksen, kuntien, Valtiokonttorin, Työttömyysvakuutusrahaston ja Ahvenanmaan maakunnan viranomaisten sekä muiden tahojen, kuten eläkelaitosten, toimintaan etuustulojen ilmoittajana tai tietojen käyttäjänä kuin palkanmaksajille ja palkkatietojen osalta tiedon käyttäjille.

Ehdotus ei vaikuta Tulorekisteriyksikön resurssitarpeisiin, koska etuustulojen osuus on jo aiemmin huomioitu tästä näkökulmasta. Hallituksen esityksessä 134/2017 vp. esitettyjen arvioiden mukaan tulorekisteriyksikön toiminnasta aiheutuvat vuotuiset kulut olisivat noin kahdeksan miljoonaa euroa vuodessa vuodesta 2019 lukien. Arvio sisältää tulorekisterin käyttöön-otosta myös etuustulojen osalta aiheutuvat kustannukset. Sama koskee mainitussa esityksessä Verohallinnolle tulorekisterin perustamishankkeesta aiheutuviksi kustannuksiksi arvioitua runsasta 48 miljoonaa euroa.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä yhteistyössä Verohallinnon kanssa. Esitystä on uudistuksen ensimmäistä vaihetta koskevan hallituksen esityksen 134/2017 vp. tapaan valmisteltu kiinteässä yhteistyössä valtiovarainministeriön marraskuussa 2014 asettamaan tulorekisterin perustamishankkeeseen osallistuvien tahojen kanssa. Perustamishankkeen vastuulle on kuulunut muun muassa tulorekisterin perustamisen ja käyttöönoton johdosta tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelu yhdessä kunkin hallinnonalan lainsäädännöstä vastaavien ministeriöiden tai viranomaisten edustajien kanssa.

Perustamishankkeessa ovat olleet mukana kaikki lain 13 §:ssä tarkoitetut tiedon käyttäjät ulosottoa lukuun ottamatta sekä työnantajat, palkansaajat ja tilitoimistot omien etujärjestöjensä kautta. Lisäksi hankkeessa ovat olleet mukana sosiaali- ja terveysministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön edustajat.

Valmistelun tukena on ollut sidosryhmien edustajista koostuva lainsäädäntöryhmä, jossa sidosryhmät ovat voineet arvioida lakiehdotuksen sisältöä sekä antaa siihen liittyvää palautetta ja muutosehdotuksia jo ennen varsinaista lausuntokierrosta. Lainsäädäntöryhmän työhön on tämän esityksen valmistelussa osallistunut etuuden maksajatahoja ja tiedon käyttäjätahoja sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön edustajat.

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa on tehty yhteistyötä maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvien etuuskien ja niihin liittyvien tiedon luovutussäännösten osalta.

Esityksestä ovat antaneet lausuntonsa seuraavat yhteisöt ja järjestöt: Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Akava ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus), Eläkesäätiöyhdistys ESY ry, Eläketurvakeskus, Finanssiala ry, Helsingin kaupunki, Kansaneläkelaitos, Keva, Koulutusrahasto, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Liikennevakuutuskeskus, maa- ja metsätalousministeriö, Maa-talousyrittäjien eläkelaitos, Merimieseläkekassa, oikeusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Kuntaliitto ry, Tapaturmavakuutuskeskus, Tietosuojavaltuutetun

toimisto, , työ- ja elinkeinoministeriö, Työeläkevakuuttajat TELA ry, Työttömyysvakuutusrahasto, Verohallinto ja Veronmaksajain Keskusliitto ry.

Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle toimitettiin lausunnon antamista varten hallituksen esityksen pääasiallinen sisältö, tulotietojärjestelmää koskeva lakiehdotus ja sen yksityiskohtaiset perustelut.

Lausunnoissa lakiehdotuksia kannatettiin yleisesti ja muutosehdotuksia lakiehdotuksiin tai perusteluihin tehtiin varsin vähän. Valtaosa osa muutosehdotuksista koski perustelujen tarkentamista, ja ehdotukset on olennaiselta osin otettu huomioon.

Oikeusministeriön kannanottojen johdosta tietojen luovuttamista Ahvenanmaan maakunnalle, sen viranomaisille ja kunnille koskeva säännös muotoiltiin yleisempään muotoon. Samoin oikeusministeriön lausunnon johdosta talletettavia tietoja ja tietojen antamista Tulorekisteriin koskevia säännöksiä tarkennettiin siten, että niistä käy ilmi, että ehdotetuilla säännöksillä luodaan etuudenmaksajalle ilmoittamisvelvollisuus sellaisten tietojen osalta, joiden saaminen muun lain mukaan perustuu tiedon käyttäjän oikeuteen saada tietoja. Oikeusministeriön lausunnon johdosta on myös muun muassa täydennetty säätämisyjärjestysperusteluja sekä kuvattu laajemmin tietosuoja-asetuksen suomaa kansallista liikkumavaraa ja sen käyttämistä lakiehdotuksessa.

Tietosuojavaltuutettu on katsonut, että esitysluonnos on hyvin laadittu, siinä on hyvin huomioitu henkilötietojen suojan perustuslaillinen ja eurooppalainen ulottuvuus ja että rekisteröidyn oikeuteen rajoittaa henkilötietojen käsittelyä esitetty 24 a §:n mukainen poikkeus on tietosuoja-asetuksen 18 §:n mukainen. Lausunnossa suositeltiin, että jatkovalmistelussa arvioitaisiin uudelleen virheellisen tiedon käsittelyyn liittyvät vastuut erityisesti suhteessa tietosuoja-asetuksen 25 artiklaan. Jatkovalmistelun jälkeen esityksen perusteluja on myös tältä osin laajennettu.

Usea lausunnonantaja on todennut, että se, että tietosisältö ei tässä vaiheessa kata kaikkia etuustuloja koskevia tietotarpeita, heikentää järjestelmän tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä, mikä on otettava huomioon tulotietojärjestelmää kehitettäessä. On myös esitetty, että tietojen täysimääräiseen hyödyntämiseen ei useiden käyttäjien toiminnassa päästä vielä uudistuksen voimaantullessa näiden puutteellisten teknisten valmiuksien vuoksi.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on samanaikaisesti tämän esityksen kanssa hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp).

Nyt annetussa esityksessä on 6 §:n 2 momentin 14 kohtaan ehdotettu lisättäväksi kunnan ja kuntayhtymän lisäksi maakunta tahona, jonka maksamista palkkioista perittyä luottamushenkilömaksua koskeva tieto on talletettava tulorekisteriin. Hallituksen esitykseen 15/2017 vp. sisältyvien lakiehdotusten käsittelyn lopputuloksesta riippuu, onko maakuntaa koskeva maininta eduskuntakäsittelyn aikana poistettava lakiehdotuksesta.

Hallituksen on lisäksi tarkoitus kuluvan syysistuntokauden aikana antaa hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi osakesäästötilin tuloverotusta ja eräiden vakuutuslaitosten tuloverotuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi, jossa ehdotetaan muutettavaksi muun ohessa vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotusta koskevia säännöksiä.

Ehdotetut muutokset antaisivat aiheen tarkistaa myös tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:ää vapaaehtoisista eläkevakuutuksista ilmoitettavien tietojen osalta. Tarvittavat muutokset tulotietojärjestelmästä annettuun lakiin on tarkoituksenmukaista toteuttaa tämän lakiesityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki tulotietojärjestelmästä

3 §. Määritelmät. Pykälän 1 kohdan suorituksen maksajan määritelmää muutettaisiin siten, että suorituksen maksaja olisi yläkäsite, joka sisältäisi alakäsitteet palkanmaksaja ja etuudenmaksaja. Palkanmaksajan määritelmään viitattaisiin 6 §:n 2 ja 3 momentissa, 11 §:n 1 momentissa, 12 §:n 4 momentissa sekä 24 §:n 1 momentissa. Palkanmaksajan määritelmä vastaisi sisällöltään voimassa olevaa suorituksen maksajan määritelmää. Säännöksiä, joissa käytetään käsitettä suorituksen maksaja, sovellettaisiin yhtäläisesti palkanmaksajaan ja etuudenmaksajaan, jollei käsitettä ole erikseen rajattu tietoihin, joita voivat maksaa ja ilmoittaa vain tietynlaiset suorituksen maksajat.

Etuudenmaksajalla tarkoitettaisiin oikeushenkilöä, joka maksaa eläkkeitä, muita etuuksia tai niihin rinnastettavia suorituksia lakiin, yksityisoikeudelliseen sopimussuhteeseen tai tekemänsä päätökseen perustuen. Useimmiten eläkkeiden ja muiden etuuksien maksaminen tapahtuu suoraan laissa olevien säännösten nojalla ja myös maksettavan etuuden määrästä on säädetty suoraan laissa tai sen nojalla annetussa alemman tasoisessa säädöksessä. Yksityisoikeudellisen sopimussuhteen perusteella maksettavalla etuudella tarkoitettaisiin esimerkiksi vakuutus sopimuksen perusteella maksettavia korvauksia tai tiettyihin sijoitustuotteisiin perustuvia suorituksia. Erilliseen päätökseen perustuvalla etuudella tarkoitettaisiin esimerkiksi kunnan asukkailleen maksamia erilaisia harkinnanvaraisia etuuksia ja avustuksia, kuten lasten kotihoidon tuen kuntalisää tai niin sanottuja vauvarahoja.

Kohdassa tarkoitettu etuudenmaksajan määritelmä olisi verraten laaja. Suoritukset ja tilanteet, jotka etuudenmaksajien olisi ilmoitettava tulorekisteriin, määriteltäisiin palkanmaksajien ilmoitettavien tietojen tapaan erikseen lakiin lisättäväksi ehdotetuissa 6 §:n 5—7 momentissa, joissa viitattaisiin etuudenmaksajan määritelmään niissä tarkoitettujen suoritusten maksajana.

Pykälän 2 kohdassa olevaa tulonsaajan määritelmää täydennettäisiin siten, että tulonsaajalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai kuolinpesää silloinkin, kun hän on oikeutettu kyseiseen suoritukseen, vaikka tuloa ei olisikaan maksettu hänelle itselleen. Lisäys kattaisi tilanteet, joissa luonnollinen henkilö tai kuolinpesä on oikeutettu tiettyyn eläkkeeseen tai muuhun etuuteen, mutta se on laissa olevan säännöksen nojalla maksettu muulle taholle kuin kyseiselle henkilölle itselleen kuten esimerkiksi Kansaneläkelaitokselle, sairausvakuutusrahastolle, eläkelaitokselle, vakuutusyhtiölle, työttömyyskassalle, sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle, kunnalle tai työnantajalle. Lisäys liittyy 3 kohtaan lisättäväksi ehdotettuun sijaissaajan määritelmään. Lisäyksen nojalla tulonsaajana pidettäisiin etuuteen oikeutettua henkilöä itseään esimerkiksi ilmoittamisvelvollisuutta koskevaa 6 §:ää sovellettaessa.

Pykälän 3 kohtaan lisättäisiin sijaissaajan määritelmä, jolloin pykälän nykyiset 3 ja 4 kohta siirtyisivät 4 ja 5 kohdiksi. Sijaissaajalla tarkoitettaisiin tahoa, jolle suoritus on lakiin perustuvan oikeuden nojalla maksettu suoritukseen oikeutetun tulonsaajan asemesta eli edellä 2 kohdan perusteluissa selostettujen tilanteiden mukaista suorituksen vastaanottavaa tahoa. Suoritus voi perustua suoraan tietyn etuuslain säännöksiin, mutta kyse voi olla myös muusta lakiin perustuvasta oikeudesta, esimerkiksi kun Liikennevakuutuskeskus korvaa työnantajalle etuuden-saajalle maksetun sairausajan palkan. Sijaissaajan määritelmään viitattaisiin lakiin lisättäväksi ehdotetussa 6 §:n 7 momentissa.

Lisäksi pykälään tehtäisiin kielellisiä tarkistuksia.

6 §. *Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot.* Pykälän 1 momentissa oleva viittaus 2 ja 3 momentissa tarkoitettuihin tulonsaajaa koskeviin tulotietoihin laajennettaisiin viittaukseksi pykälään lisättäväksi ehdotetussa 5 momentissa tarkoitettuihin tulonsaajaa koskeviin etuudenmaksajien ilmoittamiin tulotietoihin.

Pykälän 2 ja 3 momentin johdantokappaleita tarkennettaisiin 3 §:n 1 kohdan suorituksen maksajan määritelmää koskevan muutoksen johdosta. Työnantajan, toimeksiantajan tai muun näihin rinnastettavan suorituksen maksajan määritelmä korvattaisiin 3 §:n 1 kohdan mukaisella palkanmaksajan määritelmällä, joka vastaisi sisällöltään 2 ja 3 momentin johdantokappaleiden voimassa olevaa sanamuotoa. Lisäksi 2 momentin 14 kohtaa täydennettäisiin maakuntauudistuksen johdosta siten, että kunnan ja kuntayhtymän ohella myös maakunnan olisi jatkossa ilmoitettava perimänsä luottamushenkilömaksut tulorekisteriin.

Pykälään lisättävissä 5—7 momentissa säädettäisiin niistä tiedoista, jotka etuudenmaksajat olisivat velvollisia antamaan Tulorekisteriyksikölle. Momentissa kuvattaisiin näiden tietojen tietosisältö henkilötietojen suojan perusoikeudellisen aseman kannalta riittävällä tarkkuudella. Momentin tulee myös antaa etuudenmaksajille riittävä kuva siitä, mitä tietoja niiden olisi tulorekisteriin ilmoitettava. Tulorekisterin yksityiskohtainen tietosisältö ja samalla ilmoitettavien tietojen ala ilmenisi yksityiskohtaisesti lain 16 §:n mukaisen tiedonantovelvoitteen nojalla julkaistavasta selosteesta, joka kuvaisi Tulorekisteriyksikön 4 §:n 1 momentin mukaisesti määrittelemät tiedot. Vastaavasti tiedon käyttäjät voivat selvittää, mitä etuudenmaksajien ilmoittamia tietoja ne tulisivat tulorekisteristä saamaan.

Pykälän 5—7 momentissa tarkoitettut tiedot olisi annettava Tulorekisteriyksikölle. Pykälän 5 momentissa tarkoitettuja tietoja koskeva ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuus perustuisi palkanmaksajien 2—4 momentin nojalla ilmoittamien tietojen tapaan aina tiedon käyttäjiä koskeviin muihin lakeihin sisältyviin ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuutta koskeviin säännöksiin.

Pykälän 6 ja 7 momentissa tarkoitettut tiedot ovat puolestaan sellaisia, joihin ei 2—5 momentin tapaan kohdistu ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuutta, vaan jotka etuudenmaksaja on velvollinen muun lain nojalla pyynnöstä antamaan tiedon käyttäjälle. Pykälään lisättävät 5—7 momentti kattaisivat sellaiset eläkkeisiin, muihin etuuksiin ja niihin rinnastettaviin suorituksiin liittyvät maksutiedot, joita koskevat muuhun lakiin perustuvat ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuudet on tässä vaiheessa katsottu perustelluksi hoitaa tulorekisterin kautta. Tulotietojärjestelmän laajentaminen eläkkeisiin ja muihin etuustuloihin vaikuttaisi etuuden maksajien 5 momentissa tarkoitettuja Verohallinnolle verotusta varten ilmoitettavia tietoja koskeviin ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuksiin siten, että momentissa tarkoitettut tiedot ilmoitettaisiin ainoastaan tulorekisteriin. Verotuksessa tarvittavien tietojen lisäksi tulorekisteriin ilmoitettaisiin myös sellaiset verovapaita eläkkeitä ja muita etuuksia koskevat tiedot, joita Kansaneläkelaitos tarvitsee perustoimeentulotuen käsittelyssä. Lisäksi tulorekisteriin ilmoitettaisiin eri etuuksien toimeenpanossa ja niiden keskinäisessä yhteensovittamisessa tarvittavia tietoja, kuten tietoja etuuden maksamisesta laissa olevan säännöksen nojalla sijaissaajalle sekä eräitä tulonsaajalle maksettuja kulukorvauksia koskevia tietoja.

Tulorekisteriin talletettavia sijoitustoimintaan liittyviä etuuksia olisivat vain sellaiset suoritteet, joiden maksaminen perustuu vakuutus sopimukseen.

Palkanmaksajan ilmoitettavien tietojen tapaan tulorekisteriin ei myöskään etuustulojen osalta talletettaisi tietosuojasetuksessa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, kuten lakkoavustusta, taikka muita arkaluonteiseksi katsottavia tietoja. Tämä seuraisi siitä, että asiasta ei erikseen säädettäisi. Mainittujen asetuksessa tarkoitettujen tietojen käsittely edellyt-

tää asetuksen mukaan asiasta erikseen säätämistä. Mainitun tietojoukon ulkopuolelle jäävien nykyisin henkilötietolain (523/1999) mukaan arkaluonteisten tietojen, ja valtiosääntöisesti edelleenkin arkaluonteisina pidettävien tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on puolestaan edelleen arvioitava aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta (PeVL 14/2018 vp). Tällaisia säännöksiä ei nyt ehdoteta eikä mainittuja tietoja tulorekisteriin tallettaisi.

Tulorekisteriin ei myöskään talletettaisi erilaisia etuudenmaksajien maksamia kustannusten korvauksia koskevia tietoja muutoin kuin 6 momentissa erikseen mainituissa tilanteissa.

Tulorekisteriin 5—7 momentin nojalla talletettuja eläkkeitä ja muita etuustuloja koskevia tietoja olisivat palkanmaksajan ilmoittamien tietojen tavoin oikeutettuja saamaan kaikki 13 §:ssä tarkoitetut tiedon käyttäjät, siltä osin kuin niillä on muussa laissa olevan säännöksen perusteella oikeus saada ne suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin niistä eläkkeiden ja muiden etuuksien maksutiedoista, jotka etuudenmaksajat olisivat velvollisia ilmoittamaan tulorekisteriin verotuksen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuutta koskevien säännösten nojalla. Kyse on sellaisista tiedoista, jotka nykyisin on ilmoitettava Verohallinnolle eläkkeiden ja etuuksien vuosi-ilmoituksella eräiden verotusmenettelystä annetun lain 3 luvun 15, 16 ja 17 §:ssä olevien säännösten nojalla. Verotusta varten ilmoitettavien tietojen osalta tulorekisteriin talletettavat tiedot kattaisivat myös eräitä muita edellä mainittujen lainkohtien nojalla nykyisin annettavia vuosi-ilmoituksia ja tietovirtoja sekä lisäksi eräitä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettua veroilmoituksella ilmoitettavia tietoja. Lisäksi tulorekisteriin talletettaisiin perintö- ja lahjaverotuksessa tarvittavat perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 28 a §:ssä tarkoitetut ja nykyisin omalla erillisellä ilmoituksellaan ilmoitettavat tiedot. Kaikki mainitut nykyisin suoraan Verohallinnolle annettavat ilmoitukset ja tietovirrat poistuisivat käytöstä 1 päivästä tammikuuta 2020 alkaen maksettujen suoritusten osalta siltä osin kuin suorituksia koskevat tiedot olisi mainitusta ajankohdasta lukien ilmoitettava tulorekisteriin.

Ehdotusten johdosta etuudenmaksajilta poistuisivat pääosin käytöstä seuraavat Verohallinnon nykyiset vuosi-ilmoitukset, niiden liitteet ja muut erilliset tietovirrat:

- eläkkeiden ja etuuksien vuosi-ilmoitus (7803);
- rajoitetusti verovelvolliselle maksettujen suoritusten vuosi-ilmoitus (7809) siinä tarkemmin selostettujen suorituslajien B1-B5, B7-B9, B0, AE ja RE osalta;
- vuosi-ilmoitus takautuvista eläkkeistä (7817);
- vuosi-ilmoitus työttömien korvauspäivistä (VSKORVPV);
- eläkkeen ja etuuden maksajan yhteyshenkilön vuosi-ilmoitus, (VSELVYHT);
- veroilmoitus oma-aloitteisista veroista Työnantajasuoritusten tiedot -kohdan osalta sekä
- perintö- ja lahjaverolain 28 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus.

Ulkomaisia eläkkeiden ja muiden etuuksien maksajia eivät koske yhtä laajat tiedonantovelvollisuudet kuin ulkomaisia työnantajia. Sivullisen tiedonantovelvollisuus koskee eläke- ja etuustilanteissa ulkomaista etuudenmaksajaa vain, jos sillä on Suomessa tuloverolaisa tarkoitettu kiinteä toimipaikka, jolloin se rinnastetaan Suomessa olevaan etuudenmaksajaan verotusta

koskevan ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuuden suhteen. Momentin mukaan tulotiedot olisi nykyistä ilmoittamiskäytäntöä vastaavasti ilmoitettava tulorekisteriin kansainvälisissä tilanteissa aina, jos etuudenmaksajalla olisi tiedonantovelvollisuus Verohallinnolle.

Suomalaista etuudenmaksajaa koskevat ulkomailla asuvan tulonsaajan osalta vastaavat tiedonantovelvollisuudet kuin Suomessa asuvien tulonsaajien osalta, joten tiedot ilmoitettaisiin myös rajoitetusti verovelvollisille maksetuista suorituksista. Yleisesti ja rajoitetusti verovelvolliselle maksetut suoritteet ilmoitettaisiin tulorekisteriin samalla etuustietoilmoituksella. Rajoitetusti verovelvollisena pidetään henkilöä, jonka asunto ja koti ovat ulkomailla ja joka ei oleskele Suomessa yli kuutta kuukautta yhtäjaksoisesti. Suomen kansalaista pidetään kuitenkin Suomessa yleisesti verovelvollisena, vaikka hän ei jatkuvasti oleskelekaan täällä yli kuuden kuukauden aikaa, kunnes kolme vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jonka aikana hän on lähtenyt maasta, jollei hän näytä, että hänellä ei ole verovuonna ollut olennaisia siteitä Suomeen. Rajoitetusti verovelvolliselle henkilölle maksetuista suorituksista olisi annettava ilmoitus riippumatta siitä, onko suorituksista tullut periä lähdeveroa tai ennakonpidätystä taikka onko tulonsaaja vakuutettu Suomessa. Kun tulonsaaja on rajoitetusti verovelvollinen, olisi tulorekisteriin annettava lisätieto rajoitetusti verovelvolliselle maksetun eläkkeen perusteesta verosopimuksen soveltamista sekä kansainvälisen tietojenvaihdon toteuttamista varten.

Momentin 1 kohdan nojalla talletettavia olisivat eläkkeitä ja muita etuuksia koskevat maksutiedot. Näitä olisivat esimerkiksi kansaneläkkeitä, takuueläkkeitä sekä työeläkkeitä ja kuntoutusetuuksia koskevat tiedot. Kohdan nojalla talletettaisiin myös esimerkiksi työttömyyspäivärahaa, vanhempainpäivärahaa, sairauspäivärahaa, aikuiskoulutustukea ja reserviläispalkkaa sekä erilaisia ansionmenetykskorvauksena maksettavia päivärahoja ja tuloverolain 34 a §:n tarkoittamia vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen perusteella maksettavia suorituksia koskevat tiedot. Kohta koskisi myös erilaisia harkinnanvaraisesti myönnettäviä etuuslakeihin perustumattomia veronalaisia etuuksia, kuten kunnan asukkailleen maksamia niin sanottuja vauvarahoja ja muita vastaavia etuuksia.

Momentin 2—5 kohdassa säädettäisiin 1 kohtaa täydentävästi sellaisten eläkkeisiin ja muihin etuuksiin rinnastettavien suoritusten tallettamisesta tulorekisteriin, jotka eivät kuulu 1 kohdan yleissäännöksen piiriin.

Momentin 2 kohdan nojalla talletettaisiin tiedot rikosvahingon, riistavahingon ja muun vastaavan vahingon johdosta maksetuista ansionmenetykskorvauksista sekä elatuksen vähentymisestä saaduista korvauksista. Rikosvahinkoihin liittyvät korvaukset maksetaan vahinkoa kärsineelle tai tämän läheiselle, eikä talletettaviin tietoihin sisältyisi mitään itse rikosta tai rikoksentekijää koskevia tietoja, joten kohdan nojalla ei tulisi tallettavaksi arkaluonteiseksi katsottavia tietoja. Tiedot ilmoitetaan jo nykyisinkin vastaavalla tarkkuustasolla Verohallinnolle verotuksen toimittamista varten.

Momentin 3 kohdan nojalla talletettaisiin tiedot muista kuin maa- tai metsätalouteen taikka elinkeinotoimintaan kohdistuvista veronalaisista vapaaehtoisen vakuutuksen korvauksista. Tällaisia olisivat esimerkiksi tuloverolain 34 §:n tarkoittamat henkivakuutuksen nojalla saadut vakuutuskorvaukset sekä erilaiset ansionmenetystä korvaavat vakuutus-suoritteet. Käytännössä valtaosa vapaaehtoisen vakuutuksen korvauksista maksetaan korvauksena esinevahingosta, eivätkä tällaiset korvaukset pääsääntöisesti ole tuloverotuksessa verotettavaa tuloa. Kohta koskisi siten verraten pientä osuutta vapaaehtoisten vakuutusten perusteella maksettavista korvauksista, ja ne tulisivat tallettavaksi tulorekisteriin samoilta osin kuin ne jo nykyisinkin ilmoitetaan eri suorituslajeilla Verohallinnolle verotuksen toimittamista varten.

Momentin 4 kohdan nojalla talletettaisiin verotuksen toimittamisessa tarvittavat tiedot kapitalisaatiosopimuksista eli niiden verotukseen vaikuttavasta lopputuloksesta. Kyseiset suoritukset ovat mukana tulorekisteriin ilmoitettavissa tiedoissa, vaikka niitä ei voidakaan pitää laissa tarkoitettuna etuutena tai edes niihin rinnastettavana suorituksena. Ratkaisu on tehty vakuutusyhtiöiden nimenomaisesta toivomuksesta, koska muutoin kapitalisaatiosopimukset olisivat jääneet niille lähes ainoana Verohallinnolle muulla tavoin kuin tulorekisterin kautta ilmoitettavana suorituksena ja vakuutusyhtiöiden olisi ylläpidettävä nykyisiä ilmoitusmenettelyjä näiden suoritusten ilmoittamiseksi Verohallinnolle, mitä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena ratkaisuna.

Momentin 5 kohdan nojalla talletettaisiin tiedot 1—4 kohdassa mainittuihin eriin liittyvistä tuloverolain 61 a §:ssä tarkoitetuista viivästyskorotuksista. Tuloverolain 61 a §:n mukaan lakisääteisen eläkkeen, tapaturmavakuutuslain, potilasvahinkolain tai liikennevakuutuslain mukaisen korvauksen taikka lakisääteisen sosiaalietuuden, eläkesäätiön tai vakuutuslaitoksen vapaaehtoisen lisäetuuden viivästymisen vuoksi maksettava korotus katsotaan verotuksessa samaksi tuloksi kuin se tulo, johon se liittyy. Myös tällaisia viivästyskorotuksia koskevat tiedot olisi jatkossa annettava tulorekisteriin.

Momentin 6 kohdan nojalla talletettaisiin ennakonpidätystä sekä perittyä lähdeveroa ja vakuutetun sairausvakuutusmaksua koskevat tiedot vastaavin periaattein kuin tiedot jo on säädetty tallettavaksi palkkatulojen osalta 6 §:n 2 momentin 12 kohdassa.

Momentin 7 kohdan nojalla talletettaisiin tiedot 1—5 kohdassa tarkoitettuihin suorituksiin liittyvistä perusteettomista eduista. Perusteettomalla edulla tarkoitettaisiin tietoja sellaisista tulonsaajalle virheellisesti maksetuista veronalaisista eläkkeistä tai muista etuuksista, joihin tulonsaaja ei ole ollut oikeutettu. Eläkettä tai muuta etuutta on saatettu maksaa liikaa asian käsittelyssä tapahtuneen virheen johdosta, sitä on saatettu maksaa väärin perustein tai tilanteessa, jossa tulonsaajalla ei ole ollut lainkaan oikeutta saada kyseistä etuutta. Perusteetta maksettu eläke tai muu etuus olisi ilmoitettava tulorekisteriin omana tietonaan siitä riippumatta, tullaanko sitä perimään takaisin tulonsaajalta. Ilmoittamisrytmin muuttuessa maksukohtaiseksi tarvitaan verotuksen toimittamisessa tieto tulonsaajalle perusteetta maksetuista suorituksista vastaavin periaattein kuin palkkatulojenkin osalta.

Lisäksi kohdan nojalla talletettaisiin tiedot perusteettoman edun perusteella tulonsaajalta takaisin perityistä määristä. Takaisinperinnässä on kyse tilanteesta, jossa aiemmin maksettua suoritusta joudutaan perimään takaisin tulonsaajalta. Kun tulorekisteriin talletetaan tiedot eläkkeiden ja muiden etuuksien maksamisesta, on välttämätöntä, että sinne talletetaan myös tiedot myöhemmin tapahtuvasta eläkkeen tai muun etuustulon takaisinperinnästä. Tiedot olisi nykyistä ilmoittamismenettelyä vastaavasti ilmoitettava siinäkin tapauksessa, että takaisinperintä on toteutettu vähentämällä takaisinperittävä määrä tulonsaajalle maksettavasta muusta etuudesta kuittausmenettelyä käyttäen. Etuustulojen takaisinperinnät ilmoitetaan nykyisin Verohallinnolle vuosi-ilmoituksella. Vastaisuudessa etuuden takaisinperintää koskevia tietoja ei tarvitsisi enää ilmoittaa Verohallinnolle muulla tavalla kuin tulorekisterin kautta.

Momentin 8 kohdan nojalla talletettaisiin tieto sellaisten päivien lukumäärästä, joilta tulonsaajalle on työttömyyden perusteella maksettu etuutta. Nämä tiedot annetaan nykyisin Verohallinnolle erillisellä vuosi-ilmoituksella. Vastaisuudessa olisi kuitenkin perusteltua tallettaa nämä tiedot tulorekisteriin samalla kertaa työttömyyden perusteella maksetun etuuden muiden maksutietojen kanssa, jolloin tietoja ei tarvitsisi enää ilmoittaa erikseen Verohallinnolle.

Momentin 9 kohdan nojalla talletettaisiin perintö- ja lahjaverolain 28 a §:ssä tarkoitettuja suorituksia koskevat tiedot. Kyse on perintö- ja lahjaverolain 7 a ja 18 a §:ssä tarkoitetuista perin-

tö- ja lahjaverotuksessa käytetyistä ja lähinnä vakuutusyhtiöiden maksamiin henkilövakuutus-suorituksiin liittyvistä tiedoista, jotka jo nykyisinkin on annettava Verohallinnolle erillisellä ilmoituksella perintö- ja lahjaverotuksessa käytettäväksi. Tiedot ilmoitettaisiin tulorekisteriin samassa laajuudessa kuin ne jo nykyisinkin ilmoitetaan Verohallinnolle, ja niitä koskeva erillinen ilmoitus poistuisi käytöstä siitä ajankohdasta, josta lähtien vastaavat tiedot on annettava tulorekisteriin. Jos vakuutuskorvaus on kokonaan tai osittain maksettu panttioikeuden haltijalle, ilmoitetaan maksunsaajan yksilöintitiedot sekä maksettu määrä.

Pykälän 6 ja 7 momentissa säädettäisiin tiedoista, joita talletettaisiin tulorekisteriin välitettäväksi sellaisiin muuta kuin verotuksen toimittamista koskeviin tarkoituksiin, jotka on perusteltua hoitaa tulorekisteriä käyttäen. Kyse on tiedoista, joita etuudenmaksaja on muualla laissa olevien säännösten nojalla velvollinen pyynnöstä antamaan tiedon käyttäjälle.

Pykälän 6 momentin 1 kohdan nojalla tulorekisteriin talletettaisiin tiedot toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 11 §:ssä tarkoitetuista toimeentulotukeen vaikuttavista etuuksista ja niihin rinnastettavista suorituksista. Lainkohdan mukaiset tulolajit eivät kuulu verotusta varten 5 momentin nojalla talletettavien tietojen piiriin. Toimeentulotuen käsittelyssä tarvitaan tietoja myös monista verovapaista etuuksista ja niihin rinnastettavista suorituksista sekä tällaisiin suorituksiin liittyvistä viivästyskorotuksista. Yhdessä 5 momentissa tarkoitettujen tietojen kanssa näillä tiedoilla voitaisiin kattaa perustoimeentulotuen käsittelystä aiheutuvien tietotarpeiden lisäksi merkittävä osa myös muiden Kansaneläkelaitoksen hoitamien etuuksien tietotarpeista sekä lisäksi eräitä muiden 13 §:ssä tarkoitettujen tiedon käyttäjien tietotarpeita. Kohdan nojalla tulorekisteriin talletettaisiin tiedot muun muassa haittakorvauksista, asumistulusta, elatustulusta, sotilasavustuksista, rintamalisistä sekä asevelvollisten ja siviilipalvelumiesten päivärahoista. Toimeentulotukea haettaessa huomioidaan myös tuen hakijan perheenjäsenen käytettävissä olevia tuloja. Tiedot näistä tuloista talletettaisiin tulorekisteriin kyseisen perheenjäsenen tuloina, jotka toimeentulotukiasiaa käsiteltäessä niin ikään olisivat saatavilla tulorekisteristä.

Perustoimeentulotukeen eivät vaikuta sellaiset etuudet, joiden osalta toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n 2 momentissa on erikseen säädetty, että niitä ei oteta tuloina huomioon toimeentulotuen tarvetta arvioitaessa. Tällaisia ovat esimerkiksi äitiysavustus, koulumatkatuki, Kansaneläkelaitoksen vammaisetuudet, muiden etuuden maksajien vammaisetuuksia vastaavat tuet sekä kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisesta annetun lain (189/2001) mukaiset kulukorvaukset. Näitä koskevia tietoja ei siten talletettaisi tulorekisteriin. Kohdan nojalla ei myöskään talletettaisi tietoja toimeentulotuesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetuista menoista, jotka on korvattu tai joita vastaava etuus on saatu muulla perusteella. Tulorekisteriin talletettavia etuuksia tai niihin rinnastettavia suorituksia eivät siten olisi esimerkiksi kuntoutuksen kustannusten korvaukset, kuten asumiseen liittyvät kulukorvaukset tai sairauden hoidosta, matkoista ja lääkkeistä maksettavat kustannusten korvaukset muutoin kuin 2 kohdassa erikseen mainituissa tilanteissa.

Tulorekisteriin ei myöskään talletettaisi tietoja Kansaneläkelaitoksen maksamasta perustoimeentulotuesta tai kuntien hoitamasta täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta, jotka henkilötietolain nojalla ovat arkaluonteisia. Henkilötietolain kumoamisen jälkeen arvioidaan tulorekisterin tietosisällön laajentamista toimeentulotukea koskeviin tietoihin, jotka eivät kuulu tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin. Tällöin on myös asianmukaisesti otettava huomioon perustuslakivaliokunnan sääntelyn lakitasoisuuden vaatimusta koskeva käytäntö valtiosääntöisesti edelleen arkaluonteisiksi katsottavien tietojen osalta.

Momentin 2 kohdan nojalla talletettaisiin tiedot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) tai työttömyysturvalain (1290/2002) perusteella maksettavista kulukorva-

uksista. Tällaiset kulukorvaukset ovat verovapaita eivätkä ne ole toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n nojalla toimeentulotukea ratkaistaessa huomioon otettavaa tuloa. Kyseisiä kulukorvauksia koskevat tiedot ovat kuitenkin tarpeen etuuden maksajien välisen takautumisoikeuden selvittämiseksi esimerkiksi työntekijän eläkelain (395/2006) 120 §:n 4 momenttia sekä muiden työeläkelakien vastaavia säännöksiä sovellettaessa. Muut etuuden maksajien välisen takautumisoikeuden selvittämiseen vaikuttavat tilanteet olisivat useimmiten havaittavissa tulorekisteristä 5 momentissa sekä 6 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen perusteella.

Momentin 3 kohdan nojalla talletettaisiin tiedot 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin suorituksiin liittyvistä perusteettomista eduista sekä suorituksista tulonsaajalta takaisin perityistä määristä vastaavin periaattein kuin edellä 5 momentin 7 kohdan osalta on veronalaisten suoritusten osalta selostettu. Etuuskäsittelyä tekevät tiedon käyttäjät tarvitsevat kyseisiä tietoja myös verovapaiden suoritusten osalta.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin edellä 5 ja 6 momentissa tarkoitettuja suorituksia koskevien tietojen tallettamisesta tulorekisteriin myös siinä tapauksessa, että suoritus on maksettu osittain tai kokonaan 3 §:n 3 kohtaan lisättäväksi ehdotetun sijaissaajan käsitteen mukaiselle sijaissaajalle. Säännös kattaisi siten tilanteet, jossa etuuden maksaminen perustuu tulonsaajan oikeuteen saada tietty etuus tietyltä ajanjaksolta, mutta etuus laissa olevan säännöksen tai lakiin perustuvan oikeuden nojalla kuitenkin maksetaan muulle taholle kuin tulonsaajalle itselleen. Sijaissaajan osalta kyse olisi kuitenkin perusteettomasta edusta vain silloin, kun tulonsaajalla itsellään ei olisi ollut oikeutta maksettuaan etuuteen siten kuin edellä 5 momentin 7 kohdassa on selostettu. Tietoa suorituksen maksamisesta edunvalvojalle, edunvalvontavaltuutetulle, huoltajalle tai kuolinpesälle ei kuitenkaan tarvitsisi yksikään tiedon käyttäjä, minkä vuoksi näitä tietoja ei talletettaisi tulorekisteriin. Suorituksen maksamista koskeva tieto tallettaisiin tällöinkin tulorekisteriin normaaliin tapaan, mutta ilman sijaissaajaa koskevia tietoja. Momentin nojalla ei talletettaisi tietoja sellaisista vakuutuslaitosten välisistä takautumissuorituksista, joissa tulonsaaja itse ei ole asianosaisena. Tällaisia laitosten välisiä suorituksia tapahtuu esimerkiksi työtapaturma- ja ammattitautivakuuttamista ja liikennevakuuttamista harjoittavien vakuutuslaitosten välillä sekä eläkelaitosten ja raideliikennevastoilain (113/1999) mukaisesti korvausvelvollisen tahon välillä.

Säännöksiä, jotka oikeuttavat tai velvoittavat etuudenmaksajan maksamaan eläkkeen tai muun etuuden muulle taholle kuin tulonsaajalle itselleen, on eri etuuslaeissa lukuisia. Eläke tai muu etuus voidaan laissa olevan säännöksen perusteella maksaa muun muassa Kansaneläkelaitokselle, sairausvakuutusrahastolle, työttömyyskassalle, sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaiselle toimielimelle tai kunnalle. Tällaisia säännöksiä on esimerkiksi sairausvakuutuslain (1224/2004) 2 luvun 5 §:ssä, työttömyysturvalain 11 luvun 9, 9 a ja 14 §:ssä, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 49 §:ssä, työtapaturma- ja ammattitautilain 140—143 §:ssä, työntekijän eläkelain 118—122 §:ssä sekä muiden työeläkelakien vastaavissa säännöksissä. Eläke tai muu etuus voidaan maksaa myös työnantajalle tai sairauskassalle sillä perusteella, että se on maksanut työntekijälle samalta ajalta palkkaa esimerkiksi sairausvakuutuslain 7 luvun 4 §:ssä, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 47 §:ssä, työtapaturma- ja ammattitautilain 139 §:ssä, työntekijän eläkelain 117 §:ssä sekä muissa työeläkelaeissa olevien vastaavien säännösten nojalla. Lisäksi esimerkiksi asumistuki voidaan maksaa vuokranantajalle yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 25 §:n nojalla. Vastaavia säännöksiä on useissa muissakin etuuslaeissa.

Tilanteissa, joissa sijaissaajana on toinen etuudenmaksaja, talletettaisiin lisäksi sijaissaajan ilmoittama tieto siitä, mikä 5 tai 6 momentissa tarkoitettu suoritus on myöhemmin katettu toiselta etuudenmaksajalta saadulla suorituksella. Säännöksen nojalla suorituksen vastaanottajana

olevan etuudenmaksajan olisi suorituksen vastaanotettuaan korvattava aiemmin antamansa 5 tai 6 momentissa tarkoitettua suoritusta koskeva ilmoitus siten, että uudelta ilmoitukselta ilmenee tieto siitä, että suoritus on kokonaan tai osittain katettu toisen etuudenmaksajan sille myöhemmin maksamalla suorituksella. Momentissa tarkoitettut tiedot sijaissaajalle maksetuista suorituksista vaikuttavat etuuteen oikeutetulle tulonsaajalle samalta ajalta myönnettäviin muihin etuuksiin, vaikka suoritusta ei olekaan maksettu hänelle itselleen. Tämän vuoksi tiedon käyttäjät tarvitsevat suorituksia koskevat tiedot myös näissä tilanteissa.

7 §. Tulorekisteriin talletettavat täydentävät tiedot. Pykälän johdantokappaletta täsmennettäisiin siten, että pykälän nojalla tulorekisteriin talletettavat täydentävät tiedot koskisivat ainoastaan palkanmaksajien ilmoittamia 6 §:n 2 ja 3 momentin nojalla tulorekisteriin talletettavia tulotietoja täydentäviä tietoja. Etuudenmaksajien tulorekisteriin ilmoittamat tiedot olisivat aina 6 §:n nojalla ilmoitettavia tietoja eikä niihin voisi liittyä pykälässä tarkoitettuja täydentäviä tietoja.

8 §. Tulorekisteriin talletettavat yksilöinti- ja yhteystiedot. Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin säännös sijaissaajan yksilöinti- ja yhteystietojen tallettamisesta tulorekisteriin. Sijaissaajasta voitaisiin tallettaa pykälän 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettut yksilöinti- ja yhteystiedot vastaavin periaattein kuin ne talletetaan tulonsaajasta itsestään. Sijaissaajan yksilöinti- ja yhteystietoja tarvitaan etuudenmaksajien keskinäisten takautumisoikeuksien käsittelyssä, minkä vuoksi niiden tallettaminen tulorekisteriin olisi perusteltua. Nämä tiedot eivät kuitenkaan kaikissa tilanteissa ole etuudenmaksajan tiedossa täydellisinä, minkä vuoksi tietoja ei ole mahdollista säätää tallettavaksi aina, kun suoritus on maksettu sijaissaajalle. Siltä osin kuin sijaissaajan yksilöinti- ja yhteystiedot eivät olisi saatavissa tulorekisteristä, olisi toisen etuudenmaksajan jatkossakin selvittävä nämä tiedot muutoin kuin tulorekisterin kautta. Lisäksi jos perintö- ja lahjaverolain 28 a §:ssä tarkoitettu vakuutuskorvaus on kokonaan tai osittain maksettu panttioikeuden haltijalle, ilmoitetaan maksunsaajan yksilöintitiedot.

9 §. Tulotietojärjestelmään talletettavat muut tiedot. Pykälän 1 momentin 3 kohdan ruotsinkielistä sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi. Termi ”eläkejärjestelynumero” on käännetty muotoon ”pensionsordningsnummer”. Termi korvattaisiin toimialalla yleisesti käytetyllä termillä ”pensionsarrangemangsnummer”.

10 §. Tietojen antaminen Tulorekisteriyksikölle. Pykälän 1 momenttia tarkennettaisiin 6 §:ään ehdotettujen muutosten johdosta siten, että siitä käy ilmi, että 6 §:n 2—5 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi Tulorekisteriyksikölle annettavia tietoja olisivat myös 6 §:n 6 ja 7 momentissa tarkoitettut tiedot, jotka eivät kuulu muussa laissa säädetyn ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden piiriin, vaan muussa laissa säädetyn tiedonsaantioikeuden piiriin. Ehdotetulla sääntelyllä viimeksi mainitut tiedot saatettaisiin 10 §:n mukaisen ilmoittamisvelvollisuuden piiriin. Lisäksi momenttiin tehtäisiin kielellinen tarkistus.

11 §. Tietojen antamistapa ja allekirjoittaminen. Pykälän 1 momentissa olevat säännökset mahdollisuudesta ilmoittaa 6 ja 8 §:ssä tarkoitettut tiedot erityisestä syystä paperilla rajattaisiin koskemaan ainoastaan 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen palkanmaksajien ilmoittamia tietoja. Mahdollisuus paperilla ilmoittamiseen on säädetty pieniä ja satunnaisia työnantajia sekä erityisesti työnantajina toimivia kotitalouksia silmällä pitäen. Etuuden maksajat ovat kuitenkin aina suurempia toimijoita, joilla on edellytykset tietojen sähköiseen ilmoittamiseen tulorekisteriin toteutettavia sähköisiä ilmoittamistapoja käyttäen. Asiaa on selvitetty myös tulorekisterin perustamishankkeessa yhdessä etuudenmaksajien kanssa, ja selvitysten perusteella on katsottu mahdolliseksi rajata paperilla ilmoittaminen koskemaan vain palkanmaksajien ilmoittamia tietoja momenttiin ehdotetun rajauksen mukaisesti.

12 §. Tietojen antamisaika. Pykälän 4 momenttia täsmennettäisiin siten, että siinä säädetty velvollisuus antaa työntekijän eläkelain 72 §:ssä tarkoitettua vakuutuspalkkaa koskevat tiedot koskisi ainoastaan 3 §:ssä tarkoitettua palkanmaksajaa, koska kyseiset tiedot eivät voi liittyä etuudenmaksajien ilmoittamiin suorituksiin.

Pykälän 11 ja 12 momentiksi lisättäisiin tiettyjen 6 §:n 5—7 momentissa tarkoitettujen tulorekisteriin talletettavien tietojen antamisaikaa koskevat säännökset. Muilta osin 6 §:n 5—7 momentissa tarkoitettut tiedot olisi annettava 12 §:n 1 momentin pääsäännön mukaisessa ajassa.

Pykälän 11 momentissa säädettäisiin 6 §:n 5 momentin 7 kohdassa ja 6 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen perusteettomia etuja koskevien tietojen sekä suorituksista tulonsaajalta takaisin perittyjä määriä koskevien tietojen antamisajasta. Perusteettomia etuja koskevat tiedot olisi annettava ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun perusteetonta etua koskeva päätös on tehty tai maksamisessa tapahtunut virhe muutoin havaittu. Perusteetonta etua koskevalla päätöksellä tarkoitettaisiin esimerkiksi oikaisu-, muutos-, korjaus-, lakkautus- tai poistopäätöstä. Määräaikaa ei siten laskettaisi palkkatulojen tavoin vielä perusteettoman edun havaitsemisesta vaan siitä hetkestä, jolloin etuudenmaksaja tekee soveltamassaan laissa tarkoitettua päätöksen eläkkeen tai muun etuuden perusteettomuudesta. Jos kuitenkin kyseessä olisi pelkästään etuuden maksamisessa tapahtunut virhe, laskettaisiin määräaika siitä ajankohdasta, jolloin maksamisen virhe on havaittu. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi tilannetta, jossa suoritus on maksettu väärän henkilön pankkitilille.

Momentin nojalla tiedot tulonsaajalta takaisin perityistä määristä olisi annettava viimeistään viidentenä kalenteripäivänä sen päivän jälkeen, jona tieto takaisin perityn määrän maksamisesta, sen maksajasta ja siitä, mihin suoritukseen maksu liittyy, on saatu. Tällä tarkoitettaisiin useimmiten sitä hetkeä, jolloin etuudenmaksaja on omissa järjestelmissään kohdistanut takaisin maksetun määrän tiettyyn takaisinperinnässä olevaan eläkkeeseen tai muuhun etuuteen.

Pykälän 12 momentissa säädettäisiin 6 §:n 7 momentissa tarkoitettua suorituksen sijaissaajana olevan toisen etuudenmaksajan antaman alkuperäistä ilmoitusta täydentävän ilmoituksen antamisajasta. Momentin nojalla sijaissaajana olevan etuudenmaksajan olisi annettava aiemmin antamaansa tulorekisteri-ilmoitusta täydentävät tiedot ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään kuukauden kuluessa sen päivän jälkeen, jona tieto suorituksen maksamisesta, sen maksajasta ja siitä, mihin eläkkeeseen tai muuhun etuuteen maksu liittyy, on saatu.

Pykälän nykyiset 11 ja 12 momentti siirtyisivät 13 ja 14 momentiksi. Samalla 14 momentiksi siirtyvässä momentissa oleva viittaus 11 momenttiin muutettaisiin tätä vastaavasti viittaukseksi 13 momenttiin ja momenttiin tehtäisiin kielellinen tarkistus.

13 §. Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin Koulutusrahastosta annetun lain kumoamisesta annetun lain (520/2018), aikuiskoulutustuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (521/2018) ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (522/2018) edellyttämät muutokset. Momentin 8 kohdan viittaus työttömyysvakuutusrahastoon muutettaisiin viittaukseksi Työllisyysrahastoon ja pykälän 21 kohdan säännös, jossa mainitut Koulutusrahastolle kuuluvat aikuiskoulutustuen toimeenpanoon liittyvät tehtävät siirtyisivät Työllisyysrahastolle, kumottaisiin. Lisäksi momentin 8 kohdassa mainittuihin tehtäviin, joihin tietoja voitaisiin Työllisyysrahastolle välittää ja luovuttaa, lisättäisiin vastaavasti maininta työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 10 §:n 1 momentin 7 kohdasta, jossa Työllisyysrahaston tehtäväksi on säädetty aikuiskoulutusetuuksista annetun lain mukaisten aikuiskoulutustuen ja ammattitutkintostipendien myöntäminen.

Momentin 4 kohtaan lisättäisiin maininta siitä, että Tulorekisteriyksikkö voisi välittää ja luovuttaa tietoja Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle myös sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa tarkoitetun korvausasian ratkaisemiseksi. Kyseisen tehtävän hoitamisessa tarvittavat tiedot ovat etuudenmaksajien tulorekisteriin ilmoittamia 6 §:ään lisättäväksi ehdotetuissa 5—7 momentissa tarkoitettuja tietoja, minä vuoksi tietojen luovuttamisesta tähän tarkoitukseen ei ole säädetty voimassa olevassa 4 kohdassa.

Momentin 16 kohtaan lisättäisiin säännökset tietojen luovuttamisesta Valtiokonttorille myös pelastuslaissa (379/2011), virkatehtävässä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (625/1967), meripelastuslaissa (1145/2001), julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012), kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010), valmiuslaissa (1552/2011), poliisilaissa (872/2011), käräjäoikeuden lautamiehistä annetussa laissa (675/2016) ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten. Näiden lakien mukaiseen korvauskäsittelyyn sovelletaan sanotuissa laeissa olevien viittaussäännösten perusteella työtapaturma- ja ammattitautilain säännöksiä. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että tulorekisterin tietoja voitaisiin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen korvauskäsittelyn tavoin hyödyntää myös edellä mainittujen lakien mukaisessa korvauskäsittelyssä.

Momentin 21 kohdassa olevan säännöksen kumoamisen vuoksi lakiteknisesti 1 momenttia muutettaisiin siten, että nykyisien 21—25 kohdan säännökset siirtyisivät 21—24 kohdiksi ja momentin 25 kohdassa säädettäisiin tulorekisterin tietojen luovuttamisesta Ahvenanmaan maakunnalle, sen viranomaisille ja kunnille näiden maakuntalaeissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Maakunnan lainsäädäntövallan piiriin kuuluvista asioista säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991). Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat muun muassa maakuntapäivien järjestysmuotoa ja tehtäviä, maakunnan hallitusta sekä sen alaisia viranomaisia ja laitoksia, maakunnan virkamiehiä, maakunnan palveluksessa olevien henkilöiden ja maakuntahallinnon luottamushenkilöiden sekä maakunnassa toimivien peruskoulujen rehtorien, opettajien ja tuntiopettajien työeläketurvaa koskevat asiat, kuntien hallintoa ja niiden viranhaltijoita, terveyden- ja sairaanhoitoa koskevat asiat eräin poikkeuksin, sosiaalihuoltoa koskevat asiat, opetusta koskevat asiat, työllisyyden edistämistä koskevat asiat sekä tilastoasiat maakunnan osalta.

Ehdotettu säännös on yleissäännös, jonka nojalla tietoja luovutettaisiin niille maakuntalaeissa säädetyille toimivaltaisille viranomaisille, joille maakuntalailla säädetään oikeus saada tehtäviensä hoitamista varten sellaisia tietoja, jotka vastaisuudessa talletettaisiin tulorekisteriin. Ahvenanmaan itsehallintolain tyhjentävästä lainsäädäntövallan jaosta seuraa, ettei valtakunnan laissa ole syytä säätää tietojen luovuttamisesta maakunnan viranomaisille ja kunnille lain 13 §:n muiden kohtien mukaisesti viittaamalla yksittäisiin maakuntalakeihin ja niiden aineelliseen sisältöön. Maakuntalait julkaistaan Ålands Författningssamling –nimisessä säädöskoelmassa.

Pykälän johdantokappaleen mukaisesti edellytyksenä tietojen luovuttamiselle tulorekisteristä olisi myös näissä tapauksissa, että tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan tiedot suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä. Ennen tietojen luovuttamisen aloittamista Tulorekisteriyksikön olisi, kuten valtakunnan lainsäädännön piiriin kuuluvien tiedon käyttäjienkin kohdalla, varmistettava, että tietojen luovuttamiseen on myös maakuntalakien nojalla oikeudelliset edellytykset, mikä käytännössä edellyttää myös sitä, että maakunnan viranomaisten ja

kuntien on osoitettava tietojen luovutuksen oikeusperusteet ja tarve tiedoille kunkin tiedon käyttäjän toiminnassa.

Seuraavassa kuvataan nykytilanteen ja –tietojen pohjalta eräitä maakunnan viranomaisten tiedonsaantitarpeita. Kuvaus ei ole tyhjentävä.

Maakunnan viranomaiset tarvitsevat tulorekisterin tietoja ensinnäkin sellaisissa maakuntala-eissa tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten, joissa maakunnan lainsäädäntövaltaa on käytetty säätämällä valtakunnan lainsäädäntöä sovellettavaksi maakuntalain nojalla myös Ahvenanmaalla. Tällaisia lakeja ovat landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn (76/2016), landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare (29/2007), landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd (7/2009), landskapslag om tillämpning av lagen om moderskapsunderstöd (10/1994), landskapslag om tillämpning av lagen om allmänt bostadsbidrag (4/2015), landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen (48/1994), landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (71/2003) sekä landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård (101/1995). Laeissa on säädetty myös niistä poikkeuksista, joilta osin valtakunnan lakia ei sellaisenaan sovelleta Ahvenanmaalla, sekä lisäksi maakunnan alueella toimivaltaisista viranomaisista asian käsittelyssä. Toimivaltaiseksi viranomaiseksi on maakuntalaista riippuen säädetty joko Ahvenanmaan maakunta, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Ahvenanmaan maakunnan alueella oleva kunta tai Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet -viranomainen. Näissä tapauksissa maakunnan viranomaisten tiedonsaantioikeus perustuu viime kädessä valtakunnan laissa säädettyyn tiedonsaantioikeuteen kuitenkin siten, että toimivaltaisesta viranomaisesta maakunnan alueella on erikseen säädetty maakuntalaissa.

Osaksi maakunnan viranomaisten tietotarpeet ja toimivalta perustuvat suoraan maakuntalaissa oleviin säännöksiin. Lainsäädäntövaltaa on käytetty säätämällä asiasta erillisellä maakuntalail-la, jossa ei ole viittauksia valtakunnan lainsäädäntöön. Tällöin maakuntalaissa on säädetty myös toimivaltaisesta viranomaisesta sekä sen oikeudesta saada tietoja kyseisessä maakuntalaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Maakunnan hallitus tarvitsee tietoja maakuntalaissa landskapslag om pensionsskydd för ledamöter av lagtinget och landskapsregeringen (7/2010), säädetyn Ahvenanmaan maakunnan hallituksen sekä Ålands lagtinget'in jäsenten ja heidän perheenjäsentensä eläketurvan järjestämistä varten.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet –viranomaiset tarvitsevat tietoja maakuntalaissa landskapslag om arbetsmarknadspolitisk verksamhet (8/2006) sekä landskapslag om studiestöd (71/2006) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten. Maakuntalaissa (8/2006) on säädetty maakunnan alueella toteuttavasta työvoimapolitiittisesta toiminnasta sekä toimintaan osallistuvalla henkilölle maksettavista korvauksista ja taloudellisista tuista. Maakuntalaissa (71/2006) säädetään maakunnan alueella opintojen perusteella maksettavista taloudellisista tuista.

Ålands statistik- och utredningsbyrå –virasto tarvitsee tietoja tilastojen laatimiseksi maakuntalaissa statistiklag för landskapet Åland (42/1994) tarkoitettulla tavalla.

Pykälän nykyinen 2 momentti siirtyisi 4 momentiksi.

22 §. Myöhästymismaksu. Myöhästymismaksun soveltamisalaa koskevaa 1 momenttia muutettaisiin siten, että myöhästymismaksua voitaisiin määrätä vain voimassa olevan 6 §:n 2—4 momentissa säädettyjä ja ehdotetun 6 §:n 5 momentin mukaisia Verohallinnolle jo nykyisin-kin ilmoitettavia tietoja koskevan ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden viivästymisten perusteella.

Myöhästymismaksun soveltamisalaa ei siten laajennettaisi koskemaan muita eläkkeitä, etuuk-
sia ja niihin rinnastettavia suorituksia koskeviin tietoihin. Näitä tietoja koskeviin tiedonsaanti-
oikeuksiin ei nykyisinkään liity niiden täyttämistä tehostavia säännönmukaisesti määrättäviä
seuraamusmaksuja.

Verohallinnon määräämä myöhästymismaksu koskisi etuudenmaksajien ilmoittamien tietojen
osalta siten ainoastaan 6 §:n 5 momentissa tarkoitettuja tulorekisteriin verotusta varten ilmoi-
tettavia tietoja. Momenttia täsmennettäisiin lisäksi siten, että myöhästymismaksua määrättäi-
siin 8 §:ssä mainittujen tietojen osalta vain silloin, kun kyse on 6 §:n 2—5 momentin perus-
teella ilmoitettaviin tietoihin liittyvistä yksilöinti- ja yhteystiedoista.

**24 §. Tulotietojärjestelmän käytön vaikutukset suorituksen maksajan ja tulonsaajan velvolli-
suuksiin.** Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siinä säädetty suorituksen maksajan oi-
keus olla antamatta tulorekisteriin talletettuja 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja tiedon käyttäjille
muutoin kuin tässä laissa säädetyllä tavalla rajattaisiin koskemaan ainoastaan palkanmaksajien
ilmoittamia tietoja. Säännöksen tarkoituksena on ollut varmistaa, ettei työnantajilla ja niihin
rinnastettavilla suorituksen maksajilla enää tulorekisterin käyttöönoton jälkeen ole velvolli-
suutta antaa tulorekisteriin kerran ilmoittamia tietoja tiedon käyttäjille muulla tavalla tämän
lisäksi. Säännös poistaa palkanmaksajiin muutoin mahdollisesti kohdistuvan kaksinkertaisen
ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuuden ja sillä myös varmistetaan, että tiedon käyttäjät käyt-
tävät työnantajien tulorekisteriin ilmoittamia tietoja mahdollisimman kattavasti ja luopuvat
samoja tietoja koskevista olemassa olevista tiedonkeruutavoistaan siltä osin kuin tiedot ovat
saatavissa tulorekisteristä.

Etuudenmaksajien keskinäisten tiedonantovelvollisuuksien, tiedonsaantioikeuksien ja tiedon-
vaihdon korvaaminen yksinomaan tulorekisterin kautta tapahtuvalla tiedonvälityksellä
ei kuitenkaan ole tässä vaiheessa toteuttavissa tavalla, joka olisi yksiselitteisesti verrattavissa
palkanmaksajien ilmoittamisvelvollisuuteen ja sen täyttämiseen tulorekisterin kautta. Etuu-
denmaksajien tulorekisteriin ilmoittamilla tiedoilla voitaisiin korvata niiden nykyiset verotusta
koskevat ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuudet siten kuin edellä 6 §:n kohdalla on selostet-
tu. Muilta kuin verotuksen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuutta koskevilta osin etuuden-
maksajien nykyisten tiedonantovelvollisuuksien ja niiden keskinäisten tiedonsaantioikeuksien
toteuttaminen yksinomaan tulorekisterin kautta jäisi tulorekisterin etuustietojen käyttöönoton
jälkeen erikseen arvioitavaksi.

Etuudenmaksajien keskinäisiä tiedonantovelvollisuuksia sekä niitä toteuttavia tiedonvaihdo-
ta- ja -kanavia on tällä hetkellä käytössä lukuisia erilaisia, eikä tulorekisterin etuustietojen
tietosisällöllä vielä tässä vaiheessa ole kohtuudella mahdollista kattaa kaikkia eri tilanteissa
tarvittavia tietoja, kuten esimerkiksi eläkkeen tai muun etuuden myöntämiseen liittyviä pää-
töstietoja. Myös etuudenmaksajien väliseen tietojenvaihtoon käytettävien eri tietojärjestelmien
elinkaaret ovat keskenään hyvin erilaisissa vaiheissa. Tämän vuoksi olisi myöhemmin erik-
seen arvioitava, missä vaiheessa ja miltä osin etuudenmaksajien muita tiedonantovelvollisuuks-
ia voitaisiin kehittää ja korvata yksinomaan tulorekisteristä saatavilla tiedoilla.

Osa etuuksiin liittyvästä eri viranomaisten ja muiden tahojen välisestä tietojenvaihdosta jäisi
mainituista syistä siten edelleen hoidettavaksi nykyiseen tapaan etuuden maksajien ja tiedon

käyttäjien välillä. Tästä huolimatta merkittävä osa etuudenmaksajien toisilta etuudenmaksajilta tarvitsemista tiedoista olisi perustilanteissa saatavissa tulorekisteristä heti vuoden 2020 alusta lähtien.

Lisäksi momenttiin tehtäisiin kielellisiä tarkistuksia.

24 a §. *Poikkeus oikeuteen rajoittaa henkilötietojen käsittelyä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi poikkeuksesta Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan mukaiseen rekisteröidyn oikeuteen rajoittaa henkilötietojensa käsittelyä. Poikkeus olisi mahdollinen tietosuoja-asetuksen 23 artiklan jäsenvaltioille antaman liikkumavaran puitteissa. Poikkeus perustuisi tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohtaan, jonka mukaan rekisterinpitäjään tai henkilötietojen käsittelijään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan lainsäädäntötoimenpiteellä rajoittaa 12—22 artiklassa ja 34 artiklassa sekä 5 artiklassa, siltä osin kuin sen säännökset vastaavat 12—22 artiklassa säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide. Tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan toimenpiteellä on voitava taata muut unionin tai jäsenvaltion yleiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti unionille tai jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, muun muassa verotukseen ja sosiaaliturvaan liittyen.

Tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan rekisteröity voi kiistää henkilötietojensa paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä olisi rajoitettava ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa tietojen paikkansapitävyyden. Tulotietojärjestelmää koskevan lain 4 §:n 3 momentin mukaan suorituksen maksajat vastaavat tulorekisteriin tallettavaksi antamiensa tietojen oikeellisuudesta ja oikaisemisesta ilman aiheutonta viivytystä. Lain 4 §:n 4 momentin mukaan tulonsaajan vaatiessa suorituksen maksajan tulorekisteriin ilmoittaman virheellisen tiedon korjaamista, on korjausvaatimus tehtävä suorituksen maksajalle. Tietojen paikkansapitävyyden voi varmistaa ja korjata vain suorituksenmaksaja, joka on tältä osin vastuussa myös omissa maksujärjestelmissään olevien tietojen oikeellisuudesta.

Artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla käsittelyä olisi rajoitettava, jos käsittely olisi lainvastaista ja rekisteröity vastustaisi henkilötietojen poistamista ja vaatisi sen sijaan niiden käytön rajoittamista. Käsittelyn lainvastaisuuden voi tulorekisterin tietojen osalta arvioida vain suorituksen maksaja ja toisaalta tiedon käyttäjä. Tulorekisteriyksikkö toimii ainoastaan tietojen teknisenä välittäjänä ja se voi toimivaltansa puitteissa käsitellä vain tiedoissa olevia teknisiä virheitä.

Edelleen rekisteröity voisi vaatia käsittelyn rajoittamista 18 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan tilanteessa, jossa rekisterinpitäjä ei enää tarvitsisi kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta rekisteröity tarvitsisi niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Tulorekisteriin talletetut tiedot poistetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain 18 §:n mukaisesti. Tiedot poistetaan pääsääntöisesti kymmenen vuoden kuluttua tiedon tallettamisvuotta seuraavan vuoden alusta. Tulorekisteriyksikön toiminnan kannalta on tärkeää, että se voi välittää ja luovuttaa tietoja niin kauan kuin tiedon käyttäjätahoilla on oikeus ja tarve saada tietoja ja että rekisterin käyttötarkoituksen mukaisesti tiedot hävitetään edellä mainitun laissa säädetyn määräajan kuluttua. Rekisteröity voi pyytää asianomaisia tulo- ja etuustietoja tiedon käyttäjiltä näiden rekisterinpitöä koskevien säilytysaikojen puitteissa.

Lisäksi 18 artiklan 1 kohdan d alakohdan nojalla rekisteröity voisi vaatia käsittelyn rajoittamista, kun rekisteröity on vastustanut henkilötietojen käsittelyä 21 artiklan 1 kohdan nojalla odotettaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeutetut perusteet rekiste-

röidyn perusteet. Koska tulotietojärjestelmässä henkilötietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseen, ei 21 artikla lähtökohtaisesti tule sovellettavaksi. Tulkinnallista on kuitenkin se, voisiko rekisteröidyn vaatimus perustua 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan eli yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

Tietosuoja-asetuksen rajoitusoikeuden soveltamisesta ei ole vielä muodostunut käytäntöä. Käytännössä on mahdollista, että Tulorekisteriyksikölle voi kaikilla edellä mainituilla tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a—d alakohdan mukaisilla perusteilla tulla rekisteröityjen pyyntöjä tietojen käsittelyn rajoittamisesta.

Tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 2 kohdassa säädetään perusteista, joilla henkilötietoja saa kuitenkin käsitellä, säilyttämistä lukuun ottamatta, jos käsittelyä on rajoitettu 1 kohdan nojalla. Mainitun 2 kohdan mukaan henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan rekisteröidyn suostumuksella taikka oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi tai toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön oikeuksien suojaamiseksi tai tärkeää unionin tai jäsenvaltion yleistä etua koskevista syistä. Tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 2 kohdassa mainituista perusteista saattaisi lähinnä jäsenvaltion tärkeä yleinen etu toimia käsittelyn perusteena, vaikka rekisteröity käyttäisi rajoittamisoikeuttaan. Käsittelyä ei kuitenkaan tässä 18 artiklassa ole sallittu lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi, mikä on tulotietojärjestelmän toiminnan ja henkilötietojen käsittelyn peruste kaikissa henkilötietojen käsittelyn vaiheissa. Tästä johtuen ehdotettu poikkeus rekisteröidyn oikeuteen rajoittaa henkilötietojen käsittelyä on välttämätön ja oikeasuhtainen tulorekisterin käyttötarkoituksen ja järjestelmän toimivuuden kannalta.

Ehdotusta voidaan pitää välttämättömänä ja oikeasuhtaisena toimenpiteenä huomioon ottaen sen, että tulon- ja etuudensaajat voivat käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia rekisteröidyn oikeuksia sekä suorituksen maksajien että tiedon käyttäjien rekisterinpidossa ja henkilötietojen käsittelyssä. Tulorekisteriyksikkö ei tee hallintopäätöksiä, vaan se ainoastaan vastaanottaa, tallentaa ja välittää tietoja muuta viranomaistoimintaa ja lakisääteisten tehtävien hoitoa varten. Se, että 18 artiklan mukaiseen rajoittamisoikeuteen tehdään tietoja välittävän järjestelmän suhteen poikkeus, on myös rekisteröidyn oikeusturvan kannalta perusteltua, koska Tulorekisteriyksiköllä ei ole hallussaan eikä sillä ole toimivaltaa pitää hallussaan kaikkia niitä tietoja, joita 18 artiklan soveltaminen mahdollisesti yksittäistapauksessa edellyttäisi.

Rekisteröidyn rajoittamisoikeuden näkökulmasta on erityisesti huomattava se, että tulorekisteriin ilmoitetut tiedot eivät liity yksinomaan tulonsaajaan ja häntä koskevien päätösten tekemiseen, vaan tietoja käytetään samalla useiden suorituksen maksajaan kohdistuvien velvoitteiden ja maksujen määrittämisessä. Työnantajilla ja muilla suorituksen maksajilla on kansalliseen lainsäädäntöön perustuva velvoite antaa tulo-, eläke- ja etuustiedot tiedon käyttäjille. Toisin sanoen suorituksen maksajat käyttävät tulorekisteriä lakisääteisten ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuksien täyttämiseen ja toisaalta tiedon käyttäjät saavat tulorekisterin kautta ne tiedot, jotka suorituksen maksaja on lain nojalla velvollinen ilmoittamaan tai antamaan. Nykyisin nämä tiedonantovelvoitteet toteutuvat lähes poikkeuksetta suorituksen maksajalta suoraan kulkevan tiedon käyttäjälle, mutta jatkossa tietojen välittäminen tapahtuu aina tulorekisterin kautta.

Verohallinnossa tulorekisteriin ilmoitettujen tietojen perusteella muodostetaan esimerkiksi suorituksen maksajan maksamistaan palkoista tai etuuksista toimittamien ennakonpidätysten ja lähdeverojen yhteismäärät, joista edelleen muodostetaan maksuvelvoite suorituksen maksajana olevalle työnantajalle tai etuudenmaksajalle. Tulorekisterin tietojen perusteella lasketaan myös suorituksen maksajana olevan työnantajan maksettavaksi tulevien työeläkemaksujen,

työttömyysvakuutusmaksujen sekä työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen maksujen määrät ja lähetetään niistä lasku suorituksen maksajalle.

Tiedon käyttäjien näkökulmasta on tärkeää, että tulonsaaja ei voisi tietojen käsittelyn rajoittamista koskevilla vaatimuksilla estää lakisääteistä tiedonsaantia tulorekisterin kautta. Käsittelyn rajoittaminen voisi hidastaa tiedon käyttäjien päätöksentekoprosesseja ja virheellisten päätösten johdosta johtaa tarpeettomiin muutoksenhakuprosesseihin. Tulonsaajalla on joka tapauksessa esimerkiksi verotuksessa verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 7 §:n mukainen velvollisuus ilmoittaa veronalaiset tulonsa Verohallinnolle.

Suorituksen maksajalle on taloudellisesta näkökulmasta tärkeää, että tämä voi luottaa tulorekisteriin antamiensa tietojen siirtyvän kaikissa tilanteissa tiedon käyttäjille saakka, koska tietojen perusteella määrätään useita suorituksen maksajan maksettavaksi tulevia lakisääteisiä maksuja nopeassa aikataulussa. Tietojen käsittelyn rajoittaminen tulonsaajan vaatimuksesta voisi johtaa esimerkiksi arvioverotuksen toimittamiseen ja siitä aiheutuvien sanktioiden määrittämiseen tilanteessa, jossa suorituksen maksaja on täyttänyt kaikki ilmoittamis- ja tiedonantovelvoitteensa asianmukaisesti tulorekisteriin, mutta tiedot eivät tulonsaajan vaatimuksesta tapahtuneen käsittelyn rajoittamisen johdosta olisikaan menneet perille tulorekisterin tiedon käyttäjille.

Tulorekisterissä olevien tulotietojen käsittelyn rajoittaminen rekisteröidyn ilmoituksen perusteella aiheuttaisi siten useita sekä käytännöllisesti että periaatteellisesti hyvin vakavia ongelmia tulotietojärjestelmän toimintaan. Lisäksi on huomattava, että toiminnallisuus, jolla rajoitettaisiin henkilötietojen käsittelyä, edellyttäisi myös tietojärjestelmämuutoksia nyt rakenteilla olevaan ja vuoden 2019 alussa käyttöön otettavaan tulotietojärjestelmään. Näiden muutosten tekeminen nykyisen käyttöönottoaikataulun puitteissa ei olisi tässä vaiheessa mahdollista, vaan siirtyisi käyttöönoton jälkeiseen aikaan.

Tulorekisteriin ilmoitetaan palkkatulot sekä vuodesta 2020 lähtien myös eläketulot ja muut etuustulot. Tämä tarkoittaa yli neljän miljoonan henkilön tulotietoja ja on arvioitu, että vuoden 2020 alusta lähtien tulorekisteriin talletetaan vuosittain noin 140 miljoonaa yksittäistä tuloeritelyä.

Tulonsaajan mahdollisuus rajoittaa tietojen käsittelyä tulorekisterivaiheessa vaarantaisi siirtymisen tulorekisterin kautta ilmoittamiseen, koska se johtaisi siihen, että tiedot eivät aina olisi saatavissa tulorekisteristä sellaisina kuin suorituksen maksaja on ne sinne ilmoittanut. Suorituksen maksajan ja tiedon käyttäjän näkökulmasta on tärkeää, että tulorekisterin tiedot ovat käytettävissä sellaisena kuin suorituksen maksaja on ne tulorekisteriin ilmoittanut.

Edellä mainituilla perusteilla voidaan katsoa, että kyseessä on sellainen jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvä tärkeä tavoite, joka mahdollistaa tietosuojasetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan nojalla poikkeamisen 18 artiklan soveltamisesta. Tietosuojasetuksen 23 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että rajoituksen sisältävät lainsäädäntötoimenpiteet sisältävät tarpeen mukaan säännöksiä, jotka koskevat ainakin käsittelytarkoitusta tai käsittelyn ryhmiä, henkilötietoryhmiä, käyttöön otettujen rajoitusten soveltamisalaa, suojatoimia, joilla estetään väärinkäyttö tai lainvastainen pääsy tietoihin tai niiden siirtäminen, rekisterinpitäjän tai rekisterinpitäjien ryhmien määrittämistä, tietojen säilytysaikoja ja sovellettavia suojatoimia ottaen huomioon käsittelyn tai käsittelyryhmien luonne, laajuus ja tarkoitukset, rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvia riskejä sekä rekisteröityjen oikeutta saada tietoa rajoituksesta, paitsi, jos tämä voisi vaarantaa rajoituksen tarkoituksen.

Ehdotetun poikkeuksen soveltamisala olisi rajoitettu tarkoin tulotietojärjestelmään, eikä se ulottuisi rekisterinpitäjinä toimiviin suorituksen maksajiin ja tiedon käyttäjiin. Rajoitus ilmenee suoraan tulotietojärjestelmää koskevasta laista, eikä siitä olisi siten tarpeen säätää erikseen. Muut erityiset säännökset, kuten rekisterinpitäjää, tietosisältöä ja säilytysaikoja koskevat säännökset, sisältyvät tulotietojärjestelmää koskevaan lakiin. Suojatoimiin sovelletaan tietosuoja-asetusta ja kansallisia tietoturvaa koskevia yleissäännöksiä. Edellä mainituilla perusteilla 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja erityisiä säännöksiä ei ole tarpeen lisätä käsiteltävän olevaan lakiehdotukseen.

1.2 Perintö- ja lahjaverolaki

28 a §. Pykälän sivullisen tiedonantovelvollisuutta koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että vakuutusyhtiön tai muun etuudenmaksajan suorittamia 7 a tai 18 a §:ssä tarkoitettuja vakuutuskorvauksia koskevat Verohallinnolle ilmoitettavat tiedot olisi talletettava tulorekisteriin. Tietojen antamiseen sovellettaisiin tulotietojärjestelmästä annettua lakia, minkä vuoksi valtuussäännös tarkempien määräysten antamisesta poistettaisiin tarpeettomana. Tiedot katsottaisiin annetuksi Verohallinnolle, kun ne on annettu Tulorekisteriyksikölle. Tiedonantovelvollinen ei ilmoittaisi näitä tietoja Verohallinnolle enää nykyisellä ilmoituksella.

1.3 Tuloverolaki

112 a §. *Eräiden takaisin perittyjen etuustulojen oikaisu.* Pykälän 1 momenttia, jossa säädetään takaisin perittyjen etuustulojen oikaisusta tilanteessa, jossa verovelvollinen maksaa etuutta takaisin niin myöhään, että suoritusta ei voida ottaa huomioon etuuden maksajan antamassa vuosi-ilmoituksessa, muutettaisiin etuustulojen ilmoittamismenettelyn muuttuessa. Momentin mukaan takaisin maksettu määrä vähennetään takaisinmaksuvuoden verotuksen oikaisuna

Momentista ensinnäkin poistettaisiin viittaus etuuden maksajan antamaan vuosi-ilmoitukseen, jollaist poistuisivat.

Ilmoittamisrytmin nopeutuminen samalla mahdollistaa etuudensaajan verotuksen toimittamisen aikaistamisen. Tämän toteuttamiseksi momenttia muutettaisiin lisäksi siten, että Verohallinto määräisi päätöksellään, mihin alkuperäisen suorituksen maksuvuotta seuraavan vuoden kalenteripäivään mennessä verovelvollisena olevan etuudensaajan olisi tehtävä etuuden takaisinmaksu, jotta maksu voidaan ottaa huomioon etuudensaajan alkuperäisen suorituksen maksuvuoden verotuksessa. Määräpäivä perustuisi Verohallinnon arvioon siitä, missä vaiheessa ensimmäiset luonnollisten henkilöiden verotukset tulisivat päättymään verotusmenettelystä annetun lain 49 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Päätös olisi annettava ennen alkuperäisen suorituksen maksuvuoden alkamista, ja se olisi voimassa kunnes päivämäärää myöhempinä vuosina uudella päätöksellä muutettaisiin.

Ehdotus selkeyttäisi ja yhtenäistäisi etuudenmaksajien takaisinperittyjen etuuksien käsittelykäytäntöjä. Menettelyä sovellettaisiin myös pykälän 2 momentin tarkoittamissa tilanteissa nykyisen sanamuotonsa mukaisesti.

2 Voimaantulo ja soveltaminen

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2019.

Etuudenmaksajien ilmoittamien tietojen tallettaminen tulorekisteriin on tarkoitus aloittaa vuoden 2020 alusta lukien vastaavin periaattein kuin se palkanmaksajien ilmoittamien tietojen osalta on alkamassa vuoden 2019 alusta lukien. Lakia tulotietojärjestelmästä annetun lain

muuttamisesta sovellettaisiin sen voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan 6 §:n 5—7 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta niihin suorituksiin, joiden maksupäivä on 1 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen.

Perusteettomia etuja koskevien 6 §:n 5 momentin 7 kohdassa ja 6 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen tietojen sekä etuudenmaksajan toiselta etuudenmaksajalta vastaanottamaa suoritusta koskevien 7 momentissa tarkoitettujen tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin olisi momentin mukaan kuitenkin vapaaehtoista, jos suoritus olisi maksettu ennen 1 päivää tammikuuta 2021. Kyseisten tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin aiheuttaa merkittävälle osalle etuudenmaksajista huomattavia tietojärjestelmämuutoksia, joiden toteuttaminen ei käytännössä ole kattavasti mahdollista vuoden 2020 alkuun mennessä. Tämän vuoksi näiden tietojen ilmoittamisvelvollisuuteen liittyisi vuoden mittainen siirtymäaika, joka päättyisi vuoden 2020 lopussa. Siirtymäaikana säännöksen tarkoittamat tiedot voisi ilmoittaa tulorekisteriin, jos etuudenmaksajan omat tietojärjestelmät sen mahdollistavat, mutta tiedot olisi aina ilmoitettava tulorekisteriin vain suorituksista, joiden maksupäivä on 1 päivänä tammikuuta 2021 tai sen jälkeen. Muut 6 §:n 5 momentin 7 kohdassa ja 6 momentin 3 kohdassa sekä 7 momentissa tarkoitettut tiedot olisi aina ilmoitettava kaikista 1 päivänä tammikuuta 2020 ja sen jälkeen maksetuista suorituksista ja suoritetuista takaisinmaksuista.

Tietoihin, jotka koskevat 6 §:n 5—7 momentissa tarkoitettuja ennen 1 päivää tammikuuta 2020 maksettuja suorituksia tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaisesti.

Voimassa olevan lain voimaantuloa koskevan 25 §:n 3 momentin mukaan tulorekisterin tietojen luovuttaminen ja välittäminen ulosottoviranomaiselle alkaisi vasta 1 päivästä tammikuuta 2021. Koska voimassa oleva laki ei koske etuudenmaksajien ilmoittamia tietoja, on myös näiden tietojen osalta erikseen tarpeen säätää ulosottoviranomaisen tiedonsaantioikeuksien toteuttamisesta muutoin kuin tulorekisterin kautta vuoden 2020 loppuun saakka. Voimaantulosäännöksen ehdotetun 4 momentin nojalla ulosottoviranomaiselle ilmoitettaviin tietoihin, jotka koskevat 1 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen ja ennen 1 päivää tammikuuta 2021 maksettuja 6 §:n 5—7 momentissa tarkoitettuja suorituksia tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovellettaisiin vuoden 2020 aikana lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain mukaan työttömyysvakuutusrahaston nimi muuttuu Työllisyysrahastoksi 1 päivästä tammikuuta 2019 lukien ja Koulutusrahastosta annetun lain kumoamisesta annetun lain mukaan Koulutusrahasto lopettaa toimintansa samasta ajankohdasta lukien, jolloin sen tehtävät siirtyvät aikuiskoulutustuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain nojalla Työllisyysrahaston hoidettaviksi. Työllisyyssetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain mukaan muussa laissa tai asetuksessa taikka valtioneuvoston tai ministeriön päätöksessä olevalla viittauksella työttömyysvakuutusrahastoon tai Koulutusrahastoon tarkoitetaan sanotun lain voimaantulon jälkeen viittausta Työllisyysrahastoon. Voimassa olevaa 13 §:n 8 kohtaa sovellettaisiin siten Työllisyysrahastoon 1 päivästä tammikuuta 2019. Palkkatietojen luovuttaminen Työllisyysrahastolle sen vanhoja tehtäviä varten voisi näin ollen alkaa samasta ajankohdasta, sen estämättä, että nyt ehdotetut muutokset tulisivat voimaan vasta vuoden 2019 alun jälkeen.

Voimassa olevan lain 25 §:n 3 momentin mukaan tietojen välittäminen Koulutusrahastolle alkaisi kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2020. Tätä aikataulua ei ole perusteltua muuttaa Työllisyysrahastolle Koulutusrahastolta siirtyvien tehtävien hoitamista varten tarvittavien tietojen osalta, minkä vuoksi asiasta säädettäisiin voimaantulosäännöksessä erikseen. Voimaantulosäännöksen 5 momentin nojalla lain 13 §:n 8 kohtaa sovellettaisiin Työllisyysrahastolle luovuttamien tietojen osalta.

vutettavien tietojen osalta työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 10 §:n 1 momentin 7 kohdassa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten 1 päivästä tammikuuta 2020.

Voimassa olevan 25 §:n 3 momentin mukaan tulorekisterin tietoja luovutetaan 13 §:n 1 momentin 9—16 ja 18—24 kohdassa tarkoitetuille tiedon käyttäjille 1 päivästä tammikuuta 2020. Tähän joukkoon kuuluvat muun muassa työtapaturma- ja ammattitautivakuuttamista harjoittavat vakuutuslaitokset, liikennevakuutuslaissa tarkoitettut vakuutusyhtiöt, työttömyyskassat, Valtiokonttori, kunnat, Tilastokeskus sekä työ- ja elinkeinotoimistot. Tulorekisteriin sen ensimmäisessä 1 päivänä tammikuuta 2019 tapahtuvassa käyttöönotossa mukaan liittyvien tiedon käyttäjien joukkoa ei ole perusteltua laajentaa siitä, mitä voimassa olevassa 25 §:ssä on säädetty. Lisäksi tehtävät, joiden hoitamista varten Ahvenanmaan maakunnalliset toimijat tulorekisterin tietoja tarvitsevat, vastaavat pitkälti niitä tehtäviä, joihin tulorekisterin tietoja muutoinkin luovutetaan vasta 1 päivästä tammikuuta 2020. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että tietojen luovuttaminen ehdotetussa 13 §:n 1 momentin 25 kohdassa tarkoitetuille toimijoille alkaisi voimaantulosäännöksen 6 momentin mukaisesti 1 päivästä tammikuuta 2020.

Voimassa olevan 25 §:n 6 momentin mukaan myöhästymismaksua määrätään ennen 1 päivää tammikuuta 2020 maksettuja suorituksia, annettuja etuja tai suoritettuja takaisinmaksuja koskevan ilmoituksen myöhästymisen perusteella vain, jos laiminlyönti osoittaa ilmeistä piittaamattomuutta velvollisuudesta ilmoittaa tietoja tulorekisteriin. Säännöstä on pidetty tarpeellisenä sen vuoksi, että tulorekisterin käyttöönotto tulee muuttamaan palkanmaksajien ilmoitusmenettelyjä merkittävästi, mistä johtuen alkuvaiheessa voi tapahtua erilaisia tahattomia ilmoittamisen sisältövirheitä ja -puutteita sekä ilmoittamisen määräaikoihin liittyviä väärinkäsityksiä. Menettelyn käyttöönottovaiheessa tapahtuvien tahattomien virheiden ja viivästysten perusteella ei tämän vuoksi ole kohtuullista määrätä seuraamusmaksuja.

Myöhästymismaksun määräämistä koskevaan vastaavaan siirtymäaikaan on vastaavasti painavia perusteita myös ilmoittamisvelvollisuuden laajentuessa koskemaan etuustuloja. Tämän vuoksi ehdotetaan, että myöhästymismaksua määrättäisiin ennen 1 päivää tammikuuta 2021 maksettuja myöhästymismaksun soveltamisalaan ehdotetun 22 §:n 1 momentin mukaan kuuluvia 6 §:n 5 momentissa tarkoitettuja suorituksia tai suoritettuja takaisinmaksuja koskevan ilmoituksen myöhästymisen perusteella vain, jos laiminlyönti osoittaisi ilmeistä piittaamattomuutta velvollisuudesta ilmoittaa tietoja tulorekisteriin.

Lakia perintö- ja lahjaverolain 28 a §:n muuttamisesta sovellettaisiin tietoihin, jotka koskevat suorituksia, joiden maksupäivä on 1 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

3.1 Yleistä

Tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamista koskevat ehdotukset merkitsevät tulorekisterin tietosisällön laajenemista eläkkeisiin ja muihin etuustuloihin. Ehdotettu laki on merkityksellinen perustuslain (731/1999) 10 §:n 1 momentin turvaamien yksityiselämän suojan ja henkilötietojen suojan kannalta.

Hallituksen esitykseen laiksi tulotietojärjestelmästä ja siihen liittyviksi laeiksi HE 134/2017 vp sisältyvässä suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä koskevassa jaksossa tulotietojärjestelmää koskevaa lakiehdotusta arvioitiin perustuslain 10 §:n 1 momentin turvaamien yksityiselämän suojan ja henkilötietojen suojan, julkisuusperiaatetta koskevan 12 §:n 2 momentin, oikeusturvaa koskevan 21 §:n sekä norminantovaltuuksia koskevan 80 §:n kannalta. Säätämisjärjestysperusteluissa katsottiin, että lakiehdotukset voidaan säätää tavallisen lain säätämisjär-

jäestyksessä. Pidetään kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto. Perustuslakivaliokunta tarkasteli hallituksen esitystä lausunnossa PeVL 49/2017 vp perustuslain 10 ja 21 §:n sekä valtion veroja ja maksuja koskevan 81 §:n kannalta. Arvioinnin perusteena olivat yksityiselämän ja henkilötietojen suoja sekä hyvän hallinnon vaatimuksia ja oikeusturvaa koskevat näkökohdat.

Henkilötietojen suojan osalta lausunnossa todettiin, että lakiehdotuksen perustelujen mukaan tulorekisteriin ei talletettaisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, ja että ehdotettu sääntely oli tähän nähden erittäin täsmällistä. Valiokunnalla ei ollut huomauttamista sääntelyn kattavuuden ja yksityiskohtaisuuden näkökulmasta, mutta totesi toisaalta eräissä aiemmissa lausunnoissaan kiinnittäneensä huomiota myös henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn raskauteen ja monimutkaisuuteen, ja katsoi, että lakiehdotuksen jatkokäsittelyssä on syytä tarkoin selvittää tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen yleislain mahdollistama tai edellyttämä täydentävän erityissääntelyn tarve.

Valiokunta kiinnitti huomiota myös lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin säännökseen, jonka mukaan henkilötietojen käsittelyyn tulotietojärjestelmässä sovelletaan tietosuoja-asetusta ja kansallisia henkilötietojen suoja koskevia säännöksiä, jollei tulotietojärjestelmästä annetussa laissa toisin säädetä. Valiokunta katsoi, että näin laajaa aineellista viittausta tietosuoja-asetuksen soveltamiseen kansallisen lainsäädännön perusteella asetuksessa määritellyn soveltamisalan ulkopuolella ei ole syytä säätää tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanon tässä vaiheessa. Pääosa lausunnosta käsitteli myöhästymismaksua, jonka enimmäismäärä kalenterikuukaudelta olisi 15 000 euroa. Valiokunta edellytti myöhästymismaksua koskevaan sääntelyyn eräitä muutoksia, joista kahta valiokunta piti edellytyksenä sille, että lakiehdotus voitiin säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Eduskunta hyväksyi (EV 167/2017 vp) lakiehdotuksen valtiovarainvaliokunnan hallituksen esityksestä antamassa mietinnössä VaVM 20/2017 vp, jossa oli otettu huomioon perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyt huomiot, ehdotettujen muutosten mukaisena.

3.2 Henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään pykälän 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käytämisessä (HE 309/1993 vp, s. 53). Säännöksen lakiviittaus henkilötietojen suojasta edellyttää perusoikeusuudistuksen mukaisesti (PeVM 25/1994 vp, 6/I) lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta, mutta se jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan.

Tällainen perusoikeussäännös sitoo lainsäätäjän sisällöllistä harkintaa vähemmän kuin sen tapainen sääntelyvarauksen sisältävä säännös, jossa perusoikeuden todetaan olevan olemassa sen mukaan kuin laissa säädetään. Lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa kuitenkin se, että henkilötietojen suoja lähtökohtaisesti kuuluu samassa momentissa suojatun yksityiselämän piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta.

Perustuslakivaliokunnan aikaisemman vakiintuneen käytännön mukaan henkilötietojen suoja koskevan perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan lukien tietojen luovutettavuus sekä tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla, tietojen

säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturva. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tuli lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. PeVL 25/1998 vp, PeVL 51/2002 vp, PeVL 6/2003 vp, PeVL 2/2008 vp, PeVL 3/2009 vp, PeVL 54/2010 vp, PeVL 71/2014 vp ja PeVL 49/2016 vp).

Tulotietojärjestelmää koskevan lain valmistelussa huomioitiin edellä mainittu perustuslakivaliokunnan vakiintunut käytäntö. Tietosuoja-asetus on tullut sovellettavaksi 25 päivästä touko-kuuta 2018 alkaen. Käsiteltävänä olevalla lakiehdotuksella on tarkoitus täydentää tulorekisterissä käsiteltävien henkilötietojen tietosisältöä eli lakiin lisättäisiin eläkkeitä, etuustuloja sekä eräitä yksilöinti- ja yhteystietoja koskevia säännöksiä. Laissa säädettäisiin myös muista henkilö-
tietojen käsittelyyn liittyvistä seikoista kuten ilmoittamisvelvollisuudesta, tietojen antamisajasta ja -tavasta sekä täydennettäisiin tietojen luovutusta koskevaa sääntelyä. Lakiehdotuksessa on huomioitu perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 49/2017 vp, s. 4) mukaisesti tietosuoja-asetus ja kansallinen valmisteilla oleva yleislaki sekä valiokunnan uusin käytäntö tietosuoja-asetuksen ja perustuslain 10 §:n suhteen.

3.3 Kansallinen liikkumavara

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa hallituksen esityksestä eduskunnalle tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (PeVL 14/2018 vp, s. 3) todetaan muun muassa, että tietosuoja-asetuksen sääntely henkilötietojen suojasta on olennaisesti yksityiskohtaisempaa kuin henkilö-
tietodirektiivin (95/46/EY) ja sen toimeenpanemiseksi annetun henkilötietolain sääntely. Perustuslakivaliokunta on pitänyt merkityksellisenä myös, että EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojensa suojaan (PeVL 31/2017 vp, s. 3). Valiokunta on painottanut, että EU:n henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä sovellettaessa on otettava huomioon mainitut perusoikeuskirjan artiklat kiinnittäen huomiota siihen, että EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä (ks. esim. PeVL 21/2017 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn raskauteen ja monimutkaisuuteen (ks. esim. PeVL 2/2018 vp, s. 4—8, 11, PeVL 49/2017 vp, s. 3, PeVL 31/2017 vp, s. 4 ja PeVL 71/2014 vp, s. 3). Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi valiokunnan mukaan jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp, s. 5).

Lausunnossaan PeVL 14/2018 vp (s. 3) valiokunta toteaa edelleen, että EU-tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallista sääntelyä ei saa antaa asetuksen soveltamisalalla, ellei asetus nimenomaisesti velvoita tai valtuuta täydentävään kansalliseen sääntelyyn tai muuhun päätöksentekoon (asia 34/73, Variola, tuomio 10.10.1973, asia 50/76, Amsterdam Bulb, tuomio 2.2.1977, 33 kohta). Yksityiskohtaisemman sääntelyn tarpeen ja sisällön osalta on otettava huomioon myös yleisen tietosuoja-asetuksen tavoitteet ja sääntelytapa.

Perustuslakivaliokunta katsoo tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta olevan perusteltua tarkistaa aiempaa kantaansa henkilötietojen suojan kannalta tärkeistä sääntelykohteista. Valiokunnan mielestä tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta (PeVL 14/2018 vp, s. 4). Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen sääntely vastaa asianmukaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Euroopan ihmiso-

keussopimuksen mukaan määräytyvää henkilötietojen suojan tasoa. Perustuslakivaliokunta toteaa muun muassa, että on lähtökohtaisesti riittävää, että henkilötietojen suojaa ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen kanssa. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta nykyistä kansallista sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suojaa ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn (PeVL 14/2018 vp, s. 4)

Perustuslakivaliokunnan valtiosääntöisiin tehtäviin ei lähtökohtaisesti kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 4). Valiokunta korostaa kuitenkin edelleen, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. esim. PeVL 1/2018 vp, PeVL 25/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (ks. esim. PeVL 29/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2018 vp, s. 4, PeVL 14/2018 vp, s. 7, PeVL 1/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4)

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Käsittelyn perustasta on 6 artiklan 3 kohdan mukaan säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Henkilötietoja ei voida siten käsitellä suoraan 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla. Sääntely on toteutettava yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 2—4 kohdan asettamissa puitteissa.

Tulotietojärjestelmän ja tulorekisterin henkilötietojen käsittelystä on säädetty tulotietojärjestelmää koskevassa laissa, jota nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus täydentää. Ehdotettu sääntely on toteutettu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti huomioiden ne erityiset säännökset, joista artiklan mukaan voidaan säätää. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa. Käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan tämän asetuksen sääntöjen soveltamista, muun muassa: yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; asianomaisia rekisteröityjä, yhteisöjä joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; käyttötarkoitussidonnaisuutta; säilytysaikoja; sekä käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitettujen toimenpiteiden. Jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Lakiehdotuksella täydennetään rekisteröityjä koskevia määritelmäsäännöksiä, tietosisältöä eli eläkkeitä, etuustuloja sekä eräitä yksilöinti- ja yhteystietoja koskevia säännöksiä sekä käsittelytoimia- ja menettelyjä koskevia säännöksiä kuten tietojen antamisaikaa ja -tapaa koskevia säännöksiä sekä tietojen luovuttamista ja välittämistä koskevaa sääntelyä.

Sääntely täyttää tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaiset vaatimukset sääntelyn yleisen edun mukaisuudesta ja oikeasuhtaisuudesta. Sääntelyssä on myös huomioitu eduskunnassa käsiteltävänä oleva kansallinen yleislaki. Ehdotettu sääntely on rajattu perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla siten, että se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp, s. 5).

Etuustulojen osalta tulorekisterin tietosisältö on ilmaistu jossain määrin voimassa olevaan lakiin sisältyviä palkkatuloja ja muita tuloja koskevia säännöksiä yleisemmällä, mutta henkilötietojen suojan kannalta riittävällä tarkkuustasolla, kun otetaan huomioon myös se, että tulore-

kisterin laajenevaan tietosisältöön ei kuuluisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja eikä henkilötietolaissa arkaluonteiseksi säädettyjä tietoja, joita on perustuslakivaliokunnan mukaan (ks. esim. PeVL 14/2018 vp ja PeVL 15/2018 vp) valtiosääntöoikeudellisesti edelleen syytä arvioida aiemman lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta.

3.4 Poikkeus oikeuteen rajoittaa henkilötietojen käsittelyä

Kansallisesta liikkumavarasta rekisteröidyn oikeuksien soveltamisalan suhteen säädetään tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa. Jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan lainsäädäntötoimenpiteillä rajoittaa asetuksen 12—22 artiklassa, 34 artiklassa ja 5 artiklassa säädettyjen velvollisuuksien ja oikeuksien soveltamisalaa, jos rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata jokin 23 artiklassa säädetty oikeushyvä. Rajoitusperusteena 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan, että rajoituksella voidaan taata jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet. Tällaisia tavoitteita ovat erityisesti jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahaan, talousarvioon ja vero-
tukseen liittyvät asiat sekä sosiaaliturva.

Esityksessä ehdotetaan säännöstä, jolla rajoitettaisiin tietosuoja-asetuksen 18 artiklan soveltamisalaa niin, että rekisteröidyllä ei olisi oikeutta pyytää tietojensa käsittelyn rajoittamista tulotietojärjestelmään liittyvässä henkilötietojen käsittelyssä. Perusteena ehdotukselle on se, että tulorekisterin käyttötarkoituksena on toimia ainoastaan henkilötietoja vastaanottavana ja edelleen välittävänä järjestelmänä. Tulon- ja etuudensaajat voivat käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia rekisteröidyn oikeuksia sekä suorituksen maksajien että tiedon käyttäjien rekisterinpidossa ja henkilötietojen käsittelyssä. Rekisteröidyn oikeuksien ohella olennaista on se, että kysymys on samanaikaisesti työnantajan ja muun suorituksen maksajan lakisääteisistä tiedonanto- ja ilmoittamisvelvoitteista, joiden laiminlyönti aiheuttaa seuraamuksia työnantajille ja muille suoritusten maksajille. Tiedon käyttäjien näkökulmasta on tärkeää, että tulonsaaja ei voisi tietojen siirtovaiheessa käsittelyä rajoittamalla estää tiedonkäyttäjän päätöksentekoa ja muuta lakisääteistä henkilötietojen käsittelyä. Käsittelyn rajoittamiseen liittyy siten myös oikeusturvan ja hyvän hallinnon näkökulma; rajoittaminen voisi hidastaa päätöksentekoprosesseja ja johtaa virheellisten päätösten vuoksi tarpeettomiin muutoksenhakuprosesseihin. Tulotietojärjestelmää koskevassa sääntelykokonaisuudessa on huomioitu ja siinä noudatetaan perusoikeuksia ja -vapauksia. Lakiehdotusta voidaan pitää välttämättömänä ja oikeasuhtaisena toimenpiteenä, jotta voidaan taata jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mahdollistamalla tavalla.

Tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa tarpeen mukaan edellytetyjen lainsäädäntötoimenpiteiden suhteen voi todeta, että ehdotetun poikkeuksen soveltamisala olisi rajoitettu tarkoin tulotietojärjestelmään eikä se ulottuisi rekisterinpitäjinä toimiviin suorituksen maksajiin ja tiedon käyttäjiin. Rajoitus ilmenisi suoraan tulotietojärjestelmää koskevasta laista. Muut erityiset säännökset kuten rekisterinpitäjää, tietosisältöä, säilytysaikoja ja suojausta koskevat säännökset sisältyvät tulotietojärjestelmää koskevaan lakiin, tietosuoja-asetukseen ja kansallisiin tietoturvaan koskevia yleissäännöksiin. Edellä mainituilla perusteilla 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja erityisiä säännöksiä ei ole tarpeen lisätä käsiteltävän olevaan lakiehdotukseen. Säännös sisältyy 23 artiklassa säädetyn kansallisen liikkumavaran piiriin.

3.5 Julkisuusperiaate

Hallituksen esityksen HE 134/2017 vp säätämisyjärjestysperusteluissa käsiteltiin lakiehdotusta myös perustuslain julkisuusperiaatetta koskevan 12 §:n 2 momentin kannalta. Lakiehdotuksen

2 §:n 2 momentin mukaan tulorekisteriin talletetut tuloja ja muita suorituksia sekä suorituksen saajia ja maksajia koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä. Perusteluissa katsottiin, että tietojen julkisuuden rajoittamista tulorekisterissä voitiin pitää yksityiselämän ja henkilötietojen suojan näkökulmasta perusteltuna. Perusteluissa todettiin muun muassa, että ”Tulorekisterin tietojen salassapito ei vaikuttasi tai muuttaisi kansalaisten tai esimerkiksi tiedotusvälineiden mahdollisuuksia valvoa ja seurata julkisen vallan käyttöä, koska tulotietojärjestelmä olisi vain tietoja arkistoiva ja edelleen välittävä järjestelmä. Tulorekisteriyksikkö ei tekisi yksittäisiä kansalaisia koskevia hallintopäätöksiä. Tietojen julkisuutta ja salassapitoa koskevat säännökset säilyisivät ennallaan suorituksen maksajatahoilla ja myös tiedon käyttäjätahoilla. Taloudellista asemaa koskevat tiedot ovat lisäksi voimassa olevan lainsäädännön nojalla pääosin salassa pidettäviä sekä suorituksen maksajien että tiedon käyttäjien hallussa”

Perustuslakivaliokunta ei valtiosääntöisessä arvioinnissaan (PeVL 49/2017 vp) nostanut esiin mainittua lainkohtaa ja sen suhdetta julkisuusperiaatteeseen. Etuustulojen perusteet liittyvät osin vammaisuuteen, sairauteen tai sosiaaliseen asemaan kuten pienituloisuuteen tai työttömyyteen, osin kysymys on tietyssä elämänvaiheessa tai -tilanteessa kaikille myönnettävistä etuuksista kuten eläkkeestä tai esimerkiksi opintotuesta. Etuuksia koskevat tiedot on voimassa olevan lainsäädännön nojalla pääsääntöisesti salassa pidettäviä. Tulotietoja koskevat edellä mainitut hallituksen esityksessä HE 134/2017 vp esiin tuodut perusteet soveltuvat myös etuustuloihin. Tulotietojärjestelmän laajeneminen etuustuloihin ei siten anna aihetta arvioida uudelleen tulotietojärjestelmän tietojen julkisuutta koskevaa sääntelyä.

Lakiesitys ei hallituksen käsityksen mukaan ole ongelmallinen perustuslain 10 §:n 1 momentin tai perustuslain 12 §:n 2 momentin kannalta. Lakiesityksessä on käytetty asianmukaisesti tietosuoja-asetuksen suomaa kansallista liikkumavaraa.

Hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 3 §, 6 §:n 1 momentti, 2 momentin johdantokappale ja 14 kohta sekä 3 momentin johdantokappale, 7 §:n johdantokappale, 9 §:n 1 momentin 3 kohdan ruotsinkielinen sanamuoto, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 4 ja 12 momentti, 13 §:n 1 momentin 4, 8, 16 ja 21—25 kohta, 22 §:n 1 momentti ja 24 §:n 1 momentti sekä

lisätään 6 §:ään uusi 5—7 momentti, 8 §:ään uusi 4 momentti, 12 §:ään uusi 11 ja 12 momentti, jolloin nykyinen 11 ja muutettu 12 momentti siirtyy 13 ja 14 momentiksi, ja lakiin uusi 24 a § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *suorituksen maksajalla* työntantajaa, toimeksiantajaa ja muuta näihin rinnastettavaa suorituksen maksajaa sekä muuna kuin rahana annetun edun antajaa (*palkanmaksaja*) sekä oikeushenkilöä, joka maksaa eläkkeitä, muita etuuksia tai niihin rinnastettavia suorituksia lakiin, yksityisoikeudelliseen sopimussuhteeseen tai tekemäänsä päätökseen perustuen (*etuudenmaksaja*);

2) *tulonsaajalla* luonnollista henkilöä, kuolinpesää ja oikeushenkilöä, jolle tässä laissa tarkoitettu suoritus on maksettu tai muuna kuin rahana maksettu etu annettu sekä luonnollista henkilöä ja kuolinpesää, joka on oikeutettu kyseiseen suoritukseen;

3) *sijaissaajalla* tahoa, jolle suoritus on lakiin perustuvan oikeuden nojalla maksettu suoritukseen oikeutetun tulonsaajan asemesta;

4) *tiedon käyttäjällä* viranomaista tai julkista tehtävää hoitavaa tahoa, jolle välitetään tulotietojärjestelmään talletettuja tietoja;

5) *maksupäivällä* päivää, jona suoritus on tulonsaajan käytettävissä.

6 §

Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Tulorekisteriin talletetaan 2, 3 ja 5 momentissa tarkoitetut tulonsaajia koskevat tulotiedot ja muut tiedot, jotka suorituksen maksaja on mainituissa momenteissa tarkoitettujen lakien nojalla velvollinen ilmoittamaan tiedon käyttäjille.

Palkanmaksajan maksamista suorituksista ja muuna kuin rahana antamista eduista talletetaan seuraavat verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 3 luvun sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 16 §:n ja 29 §:n 3 momentin nojalla ilmoitettavat tiedot:

14) tiedot kunnan, kuntayhtymän ja maakunnan maksamistaan palkkioista perimistä luottamushenkilömaksuista;

Lisäksi palkanmaksajan maksamista suorituksista ja muuna kuin rahana antamista eduista talletetaan seuraavat tiedot:

Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan seuraavat verotusmenettelystä annetun lain 3 luvun, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 16 §:n sekä perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 28 a §:n nojalla ilmoitettavat tiedot:

- 1) tiedot eläkkeistä ja muista etuuksista;
- 2) tiedot rikosvahingon, riistavahingon ja muiden vastaavien vahinkojen johdosta maksetuista ansionmenetyskorvauksista sekä elatuksen vähentymisestä saaduista korvauksista;
- 3) tiedot muista kuin maa- tai metsätalouteen taikka elinkeinotoimintaan kohdistuvista veronalaisista vapaaehtoisen vakuutuksen korvauksista;
- 4) tiedot kapitalisaatiosopimuksista;
- 5) tiedot 1—4 kohdassa mainittuihin eriiin liittyvistä tuloverolain 61 a §:ssä tarkoitetuista viivästyskorotuksista;
- 6) tiedot 1—5 kohdassa tarkoitetuista eristä toimitetusta ennakonpidätyksestä sekä peritystä lähdeverosta ja sairausvakuutusmaksusta;
- 7) tiedot 1—5 kohdassa tarkoitettuihin suorituksiin liittyvistä perusteettomista eduista sekä suorituksista tulonsaajalta takaisin perityistä määristä;
- 8) tieto sellaisten päivien lukumäärästä, joilta tulonsaajalle on työttömyyden perusteella maksettu etuutta;
- 9) tiedot perintö- ja lahjaverolain 28 a §:ssä tarkoitettuja suorituksista.

Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan lisäksi seuraavat tiedot, jotka etuuden maksaja on muualla laissa olevien säännösten nojalla velvollinen antamaan tiedon käyttäjälle:

- 1) tiedot toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 11 §:ssä tarkoitetuista toimeentulotukeen vaikuttavista etuuksista ja niihin rinnastettavista suorituksista sekä tällaisiin suorituksiin liittyvistä viivästyskorotuksista;
- 2) tiedot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) tai työttömyysturvain perusteella maksettavista kulukorvauksista
- 3) tiedot 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin suorituksiin liittyvistä perusteettomista eduista sekä niiden perusteella tulonsaajalta takaisin perityistä määristä.

Edellä 5 ja 6 momentissa tarkoitettuja suorituksia koskevat tiedot talletetaan vastaavasti myös, jos suoritus on maksettu osittain tai kokonaan sijaissaajalle. Tietoa siitä, että suoritus on maksettu sijaissaajalle, ei kuitenkaan talleteta, jos sijaissaajana on edunvalvoja, edunvalvontavaltuutettu, huoltaja tai kuolinpesä. Jos sijaissaajana on toinen etuudenmaksaja, talletetaan lisäksi sijaissaajan ilmoittama tieto siitä, mikä 5 tai 6 momentissa tarkoitettu suoritus on myöhemmin kokonaan tai osittain katettu toiselta etuudenmaksajalta saadulla suorituksella.

7 §

Tulorekisteriin talletettavat täydentävät tiedot

Tulorekisteriin talletetaan 6 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja täydentäviä työsuhteeseen tai muuhun palvelus- taikka toimeksiantosuhteeseen liittyviä tiedon käyttäjien 13 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisessa tarpeellisia tietoja, jotka koskevat:

8 §

Tulorekisteriin talletettavat yksilöinti- ja yhteystiedot

Sijaissaajasta voidaan tallettaa 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetut yksilöinti- ja yhteystiedot.

10 §

Tietojen antaminen Tulorekisteriyksikölle

Suorituksen maksajan on salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä annettava Tulorekisteriyksikölle 6 §:n 2—5 momentissa ja 8 §:ssä tarkoitetut ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden sekä 6 §:n 6 ja 7 momentissa tarkoitetut tiedonsaanti-oikeuden piiriin kuuluvat tiedot ja se voi antaa Tulorekisteriyksikölle tallettaviksi ja edelleen 13 §:n nojalla luovutettaviksi tulonsaajia koskevat 7 §:ssä tarkoitetut tiedot.

11 §

Tietojen antamistapa ja allekirjoittaminen

Edellä 6—8 §:ssä tarkoitetut tiedot on annettava sähköisesti. Erityisestä syystä palkanmaksaja voi antaa 6 ja 8 §:ssä tarkoitetut tiedot muutoin kuin sähköisesti Tulorekisteriyksikön vahvistamalla lomakkeella.

12 §

Tietojen antamisaika

Työntekijän eläkelain 72 §:ssä tarkoitettua vakuutuspalkkaa koskevat tiedot on annettava kuukausittain viimeistään työskentelyä seuraavan kalenterikuukauden viidentenä päivänä, kuitenkin viimeistään viidentenä päivänä sitä kalenterikuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jonka aikana palkanmaksajan velvollisuus vakuutuspalkan määrittämiseen on ilmennyt.

Edellä 6 §:n 5 momentin 7 kohdassa ja 6 momentin 3 kohdassa tarkoitetut tiedot perusteetomista eduista on annettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun perusteetonta etua koskeva päätös on tehty tai maksamisessa tapahtunut virhe muutoin havaittu ja tiedot tulonsaajalta takaisin perityistä määristä viimeistään viidentenä kalenteripäivänä sen päivän jälkeen, jona tieto takaisin perityn määrän maksamisesta, sen maksajasta ja siitä, mihin suoritukseen maksu liittyy, on saatu.

Edellä 6 §:n 7 momentissa tarkoitetut etuudenmaksajan vastaanottamaa suoritusta koskevat tiedot on annettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kuukauden kuluessa sen päivän jälkeen, jona tieto suorituksen maksamisesta, sen maksajasta ja siitä, mihin eläkkeeseen tai muuhun etuuteen maksu liittyy, on saatu.

Verohallinnon määräyksellä voidaan pidentää 1—3 ja 13 momentissa säädettyjä määräaikoja sellaisten 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta, joiden antaminen mainittujen määräaikojen sisällä ei ole verotuksen toimittamisen ja verovalvonnan kannalta välttämätöntä.

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

4) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelaisissa, 2 kohdassa mainituissa asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksessa, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006) ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (1293/1994) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991) tarkoitetun korvausasian ratkaisemiseksi;

8) Työllisyysrahastolle työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 10 §:n 1 momentin 2, 3, 6 ja 7 kohdassa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

16) Valtiokonttorille käsiteltävänä olevan liikennevakuutuslaissa, työtapaturma- ja ammattitautilaissa, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa (1521/2016), opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa, eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa (1522/2016), pelastuslaissa (379/2011), virkatehtävissä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (625/1967), meripelastuslaissa (1145/2001), julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010), valmiuslaissa (1552/2011), poliisilaissa (872/2011), käräjäoikeuden lautamiehistä annetussa laissa (675/2016), kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) tai rikosvahinkolaissa (1204/2005) tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten;

21) työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) tarkoitettulle työsuojeluviranomaiselle tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) ja työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen sekä ulkomaalaisen työvoiman käytön valvontaa varten;

22) Tilastokeskukselle tilastojen laatimista varten;

23) työ- ja elinkeinotoimistolle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyn palkkatuen ja starttirahan sekä palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) toimeenpanoa varten;

24) ulosottoviranomaiselle ulosottokaareissa (705/2007) tarkoitettua täytäntöönpanoa varten;

25) Ahvenanmaan maakunnalle sekä sen viranomaisille ja kunnille niiden Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) tarkoitettua maakuntalaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi noudattaen, mitä siinä säädetään niiden oikeudesta saada tietoja.

22 §

Myöhästymismaksu

Verohallinto määrää suorituksen maksajan maksettavaksi myöhästymismaksun, jos 6 §:n 2—5 momentissa tarkoitetut tiedot tai niihin liittyvät 8 §:ssä tarkoitetut tiedot kalenterikuukauden aikana maksetuista suorituksista ilmoitetaan myöhemmin kuin maksupäivää seuraavan kalenterikuukauden kahdeksantena päivänä.

24 §

Tulotietojärjestelmän käytön vaikutukset suorituksen maksajan ja tulonsaajan velvollisuuksiin

Palkanmaksaja ei ole velvollinen antamaan tulorekisteriin talletettuja 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja tiedon käyttäjille muutoin kuin tässä laissa säädetyllä tavalla. Tiedon käyttäjällä on oikeus pyytää palkanmaksajalta tulorekisteristä puuttuvia tietoja ja tulorekisterin tietoja täydentäviä selvityksiä noudattaen, mitä ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuudesta muualla laissa säädetään. Viranomaisen tai muun tahon suorittamaa tarkastusta varten esitettävästä aineistosta säädetään erikseen.

24 a §

Poikkeus oikeuteen rajoittaa henkilötietojen käsittelyä

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) 18 artiklaa rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen ei sovelleta henkilötietojen käsittelyyn tulotietojärjestelmässä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan 6 §:n 5—7 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta niihin suorituksiin, joiden maksupäivä on 1 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen. Perusteettomia etuja koskevien 6 §:n 5 momentin 7 kohdassa ja 6 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen tietojen sekä etuudenmaksajan toiselta etuudenmaksajalta vastaanottamaa suoritusta koskevien 7 momentissa tarkoitettujen tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin on vapaaehtoista, jos suoritus on maksettu ennen 1 päivää tammikuuta 2021.

Tietoihin, jotka koskevat 6 §:n 5—7 momentissa tarkoitettuja ennen 1 päivää tammikuuta 2020 maksettuja suorituksia tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ulosottoviranomaiselle ilmoitettaviin tietoihin, jotka koskevat 1 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen ja ennen 1 päivää tammikuuta 2021 maksettuja 6 §:n 5—7 momentissa tarkoitettuja suorituksia tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovelletaan vuoden 2020 aikana tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 13 §:n 1 momentin 8 kohtaa sovelletaan Työllisyysrahastolle luovutettavien tietojen osalta siten, että tietoja luovutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 10 §:n 1 momentin 7 kohdassa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten 1 päivästä tammikuuta 2020.

Tulorekisterin tietoja luovutetaan 13 §:n 1 momentin 25 kohdassa tarkoitetuille tiedon käyttäjille 1 päivästä tammikuuta 2020.

Myöhästymismaksua määrätään ennen 1 päivää tammikuuta 2021 maksettujen 6 §:n 5 momentissa tarkoitettuja suorituksia tai suoritettuja takaisinmaksuja koskevan ilmoituksen myöhästymisen perusteella vain, jos laiminlyönti osoittaa ilmeistä piittaamattomuutta velvollisuudesta ilmoittaa tietoja tulorekisteriin.

2.

Laki

perintö- ja lahjaverolain 28 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 28 a §, sellaisena kuin se on laissa 523/2010, seuraavasti:

28 a §

Vakuutusyhtiön tai muun etuuden maksajan on ilmoitettava maksamistaan 7 a tai 18 a §:ssä tarkoitetuista etuuksista Verohallinnolle. Tiedot on tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 ja 8 §:n mukaisesti talletettava tulorekisteriin. Tietojen antamiseen sovelletaan mainittua lakia. Tiedot katsotaan annetuiksi Verohallinnolle silloin, kun ne on annettu Tulorekisteriyksikölle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan tietoihin, jotka koskevat suorituksia, joiden maksupäivä on 1 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen. Tietoihin, jotka koskevat ennen 1 päivää tammikuuta 2020 maksettuja suorituksia, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki

tuloverolain 112 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuloverolain (1535/1992) 112 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 561/2004, seuraavasti:

112 a §

Eräiden takaisin perittyjen etuustulojen oikaisu

Jos verovelvollinen maksaa takaisin aikaisempaan vuonna aiheetta saamaansa eläkettä, opintorahaa tai muuta veronalaista lakisääteistä etuutta niin myöhään, että suoritusta ei voida ottaa huomioon etuudensaajan alkuperäisen suorituksen maksuvuoden verotuksessa, takaisin maksettu määrä vähennetään takaisinmaksuvuoden verotuksen oikaisuna samalla tavoin kuin puhtaasta ansiotulosta valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset. Vähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen ennen perusvähennystä. Verohallinto määrää, mihin alkuperäisen suorituksen maksuvuotta seuraavan vuoden kalenteripäivään mennessä takaisinmaksu on tehtävä, jotta maksu voidaan ottaa huomioon etuudensaajan alkuperäisen suorituksen maksuvuoden verotuksessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2020 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Valtiovarainministeri Petteri Orpo

1.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 3 §, 6 §:n 1 momentti, 2 momentin johdantokappale ja 14 kohta sekä 3 momentin johdantokappale, 7 §:n johdantokappale, 9 §:n 1 momentin 3 kohdan ruotsinkielinen sanamuoto, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti, 12 §:n 4 ja 12 momentti, 13 §:n 1 momentin 4, 8, 16 ja 21—25 kohta, 22 §:n 1 momentti ja 24 §:n 1 momentti sekä

lisätään 6 §:ään uusi 5—7 momentti, 8 §:ään uusi 4 momentti, 12 §:ään uusi 11 ja 12 momentti, jolloin nykyinen 11 ja muutettu 12 momentti siirtyy 13 ja 14 momentiksi, ja lakiin uusi 24 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *suorituksen maksajalla* työnantajaa, toimeksiantajaa tai muuta näihin rinnastettavaa suorituksen maksajaa taikka muuna kuin rahana annetun edun antajaa;

2) *tulonsaajalla* luonnollista henkilöä, kuolinpesää tai oikeushenkilöä, jolle tässä laissa tarkoitettu suoritus on maksettu tai muuna kuin rahana maksettu etu annettu;

3) *tiedon käyttäjällä* viranomaista tai julkista tehtävää hoitavaa tahoa, jolle välitetään tulotietojärjestelmään talletettuja tietoja;

4) *maksupäivällä* päivää, jona suoritus on tulonsaajan käytettävissä.

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *suorituksen maksajalla* työnantajaa, toimeksiantajaa ja muuta näihin rinnastettavaa suorituksen maksajaa sekä muuna kuin rahana annetun edun antajaa (***palkanmaksaja***) sekä oikeushenkilöä, joka maksaa eläkkeitä, muita etuuksia tai niihin rinnastettavia suorituksia lakiin, yksityisoikeudelliseen sopimussuhteeseen tai tekemäänsä päätökseen perustuen (***etuudenmaksaja***);

2) *tulonsaajalla* luonnollista henkilöä, kuolinpesää ja oikeushenkilöä, jolle tässä laissa tarkoitettu suoritus on maksettu tai muuna kuin rahana maksettu etu annettu *sekä luonnollista henkilöä ja kuolinpesää, joka on oikeutettu kyseiseen suoritukseen*;

3) *sijaissaajalla* tahoa, jolle suoritus on lakiin perustuvan oikeuden nojalla maksettu suoritukseen oikeutetun tulonsaajan asemesta;

4) *tiedon käyttäjällä* viranomaista ja julkista tehtävää hoitavaa tahoa, jolle välitetään tulotietojärjestelmään talletettuja tietoja;

5) *maksupäivällä* päivää, jona suoritus on tulonsaajan käytettävissä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Tulorekisteriin talletetaan 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tulonsaajia koskevat tulotiedot ja muut tiedot, jotka suorituksen maksaja on tässä pykälässä mainittujen lakien nojalla velvollinen ilmoittamaan tiedon käyttäjille.

Työnantajan, toimeksiantajan tai muun näihin rinnastettavan suorituksen maksajan maksamista suorituksista ja muuna kuin rahana antamista eduista talletetaan seuraavat verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 3 luvun sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 16 §:n ja 29 §:n 3 momentin nojalla ilmoitettavat tiedot:

14) tiedot kunnan tai kuntayhtymän maksamistaan palkkioista perimistä luottamushenkilömaksuista;

Lisäksi työnantajan, toimeksiantajan tai muun näihin rinnastettavan suorituksen maksajan maksamista suorituksista ja muuna kuin rahana antamista eduista talletetaan seuraavat tiedot:

6 §

Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Tulorekisteriin talletetaan 2, 3 ja 5 momentissa tarkoitetut tulonsaajia koskevat tulotiedot ja muut tiedot, jotka suorituksen maksaja on mainituissa momenteissa tarkoitettujen lakien nojalla velvollinen ilmoittamaan tiedon käyttäjille.

Palkanmaksajan maksamista suorituksista ja muuna kuin rahana antamista eduista talletetaan seuraavat verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 3 luvun sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 16 §:n ja 29 §:n 3 momentin nojalla ilmoitettavat tiedot:

14) tiedot kunnan, kuntayhtymän ja *maakunnan* maksamistaan palkkioista perimistä luottamushenkilömaksuista;

Lisäksi *palkanmaksajan* maksamista suorituksista ja muuna kuin rahana antamista eduista talletetaan seuraavat tiedot:

Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan seuraavat verotusmenettelystä annetun lain 3 luvun, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 16 §:n sekä perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 28 a §:n nojalla ilmoitettavat tiedot:

1) tiedot eläkkeistä ja muista etuuksista;

2) tiedot rikosvahingon, riistavahingon ja muiden vastaavien vahinkojen johdosta maksetuista ansionmenetykskorvauksista sekä elätyksen vähentymisestä saaduista korvauksista;

3) tiedot muista kuin maa- tai metsätalouteen taikka elinkeinotoimintaan kohdistuvista veronalaisista vapaaehtoisen vakuutuksen korvauksista;

4) tiedot kapitalisaatiosopimuksista;

5) tiedot 1—4 kohdassa mainittuihin eriin liittyvistä tuloverolain 61 a §:ssä tarkoitetuista viivästyskorotuksista;

6) tiedot 1—5 kohdassa tarkoitetuista eris-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tä toimitetusta ennakonpidätyksestä sekä peritystä lähdeverosta ja sairausvakuutusmaksusta;

7) tiedot 1—5 kohdassa tarkoitettuihin suorituksiin liittyvistä perusteettomista eduista sekä suorituksista tulonsaajalta takaisin perityistä määristä;

8) tieto sellaisten päivien lukumäärästä, joilta tulonsaajalle on työttömyyden perusteella maksettu etuutta;

9) tiedot perintö- ja lahjaverolain 28 a §:ssä tarkoitetuista suorituksista.

Etuudenmaksajan maksamista suorituksista talletetaan lisäksi seuraavat tiedot, jotka etuuden maksaja on muualla laissa olevien säännösten nojalla velvollinen antamaan tiedon käyttäjälle:

1) tiedot toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 11 §:ssä tarkoitetuista toimeentulotukeen vaikuttavista etuuksista ja niihin rinnastettavista suorituksista sekä tällaisiin suorituksiin liittyvistä viivästyskorotuksista;

2) tiedot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) tai työttömyysturvalain perusteella maksettavista kulukorvauksista;

3) tiedot 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin suorituksiin liittyvistä perusteettomista eduista sekä niiden perusteella tulonsaajalta takaisin perityistä määristä.

Edellä 5 ja 6 momentissa tarkoitettuja suorituksia koskevat tiedot talletetaan vastaavasti myös, jos suoritus on maksettu osittain tai kokonaan sijaissaajalle. Tietoa siitä, että suoritus on maksettu sijaissaajalle, ei kuitenkaan talleteta, jos sijaissaajana on edunvalvoja, edunvalvontavaltuutettu, huoltaja tai kuolinpesä. Jos sijaissaajana on toinen etuudenmaksaja, talletetaan lisäksi sijaissaajan ilmoittama tieto siitä, mikä 5 tai 6 momentissa tarkoitettu suoritus on myöhemmin kokonaan tai osittain katettu toiselta etuudenmaksajalta saadulla suorituksella.

7 §

Tulorekisteriin talletettavat täydentävät tie-

7 §

Tulorekisteriin talletettavat täydentävät tie-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

dot

dot

Tulorekisteriin talletetaan 6 §:ssä tarkoitettuja tietoja täydentäviä työsuhteeseen tai muuhun palvelus- taikka toimeksiantosuhteeseen liittyviä tiedon käyttäjien 13 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisessa tarpeellisia tietoja, jotka koskevat:

Tulorekisteriin talletetaan 6 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja täydentäviä työsuhteeseen tai muuhun palvelus- taikka toimeksiantosuhteeseen liittyviä tiedon käyttäjien 13 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisessa tarpeellisia tietoja, jotka koskevat:

8 §

8 §

Tulorekisteriin talletettavat yksilöinti- ja yhteystiedot

Tulorekisteriin talletettavat yksilöinti- ja yhteystiedot

Sijaissaaajasta voidaan tallettaa 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettut yksilöinti- ja yhteystiedot.

10 §

10 §

Tietojen antaminen Tulorekisteriyksikölle

Tietojen antaminen Tulorekisteriyksikölle

Suorituksen maksajan on salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä annettava Tulorekisteriyksikölle 6 ja 8 §:ssä säädetty ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot ja se voi antaa Tulorekisteriyksikölle tallettaviksi ja edelleen 13 §:n nojalla luovutettaviksi tulonsaajia koskevat 7 §:ssä tarkoitettut tiedot.

Suorituksen maksajan on salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä annettava Tulorekisteriyksikölle 6 §:n 2—5 momentissa ja 8 §:ssä tarkoitettut ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden sekä 6 §:n 6 ja 7 momentissa tarkoitettut tiedonsaantioikeuden piiriin kuuluvat tiedot ja se voi antaa Tulorekisteriyksikölle tallettaviksi ja edelleen 13 §:n nojalla luovutettaviksi tulonsaajia koskevat 7 §:ssä tarkoitettut tiedot.

11 §

11 §

Tietojen antamistapa ja allekirjoittaminen

Tietojen antamistapa ja allekirjoittaminen

Edellä 6—8 §:ssä tarkoitettut tiedot on annettava sähköisesti. Erityisestä syystä 6 ja 8 §:ssä tarkoitettut tiedot voidaan antaa muutoin kuin sähköisesti Tulorekisteriyksikön vahvistamalla lomakkeella.

Edellä 6—8 §:ssä tarkoitettut tiedot on annettava sähköisesti. Erityisestä syystä *pal-
kanmaksaja voi antaa* 6 ja 8 §:ssä tarkoitettut tiedot muutoin kuin sähköisesti Tulorekisteri-
yksikön vahvistamalla lomakkeella.

12 §

12 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tietojen antamisaika

Tietojen antamisaika

Työntekijän eläkelain 72 §:ssä tarkoitettua vakuutuspalkkaa koskevat tiedot on annettava kuukausittain viimeistään työskentelyä seuraavan kalenterikuukauden viidentenä päivänä, kuitenkin viimeistään viidentenä päivänä sitä kalenterikuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jonka aikana suorituksen maksajan velvollisuus vakuutuspalkan määrittämiseen on ilmennyt.

Työntekijän eläkelain 72 §:ssä tarkoitettua vakuutuspalkkaa koskevat tiedot on annettava kuukausittain viimeistään työskentelyä seuraavan kalenterikuukauden viidentenä päivänä, kuitenkin viimeistään viidentenä päivänä sitä kalenterikuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jonka aikana *palkanmaksajan* velvollisuus vakuutuspalkan määrittämiseen on ilmennyt.

Edellä 6 §:n 5 momentin 7 kohdassa ja 6 momentin 3 kohdassa tarkoitetut tiedot perusteettomista eduista on annettava ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun perusteetonta etua koskeva päätös on tehty tai maksamisessa tapahtunut virhe muutoin havaittu ja tiedot tulonsaajalta takaisin perityistä määristä viimeistään viidentenä kalenteripäivänä sen päivän jälkeen, jona tieto takaisin perityn määrän maksamisesta, sen maksajasta ja siitä, mihin suoritukseen maksu liittyy, on saatu.

Edellä 6 §:n 7 momentissa tarkoitetut etuudenmaksajan vastaanottamaa suoritusta koskevat tiedot on annettava ilman aiheutonta viivytystä ja viimeistään kuukauden kuluessa sen päivän jälkeen, jona tieto suorituksen maksamisesta, sen maksajasta ja siitä, mihin eläkkeeseen tai muuhun etuuteen maksu liittyy, on saatu.

Verohallinto voi määräyksellään pidentää 1–3 ja 11 momentissa säädettyjä määräaikoja sellaisten 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta, joiden antaminen mainittujen määräaikojen sisällä ei ole verotuksen toimitamisen ja verovalvonnan kannalta välttämätöntä.

Verohallinnon määräyksellä voidaan pidentää 1–3 ja 13 momentissa säädettyjä määräaikoja sellaisten 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta, joiden antaminen mainittujen määräaikojen sisällä ei ole verotuksen toimittamisen ja verovalvonnan kannalta välttämätöntä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

*Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulo-
tietojärjestelmästä*

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

4) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelaisa, 2 kohdassa mainituissa asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksessa, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006) ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (1293/1994) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

8) työttömyysvakuutusrahastolle työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 10 §:n 1 momentin 2, 3 ja 6 kohdassa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

16) Valtiokonttorille käsiteltävänä olevan liikennevakuutuslaissa, työtapaturma- ja ammattitautilaissa, sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta annetussa laissa (1521/2016), opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa, eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa (1522/2016) tai rikosvahinkolaissa (1204/2005) tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten;

13 §

*Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulo-
tietojärjestelmästä*

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

4) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelaisa, 2 kohdassa mainituissa asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksessa, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006) ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (1293/1994) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuunajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991) tarkoitetun korvausasian ratkaisemiseksi;

8) Työllisyysrahastolle työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 10 §:n 1 momentin 2, 3, 6 ja 7 kohdassa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

16) Valtiokonttorille käsiteltävänä olevan liikennevakuutuslaissa, työtapaturma- ja ammattitautilaissa, sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta annetussa laissa (1521/2016), opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa, eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetussa laissa (1522/2016), pelastuslaissa (379/2011), virkatehtävissä apuna olleelle henkilölle eräissä tapauksissa suoritettavasta tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (625/1967), meripelastuslaissa (1145/2001), julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa, kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010), valmiuslaissa (1552/2011), poliisilaissa (872/2011), käräjäoikeuden lauta-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

miehistä annetussa laissa (675/2016), kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011) tai rikosvahinkolaissa (1204/2005) tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten;

(kumotaan)

21) Koulutusrahastolle aikuiskoulutustuesta annetussa laissa (1276/2000) säädetyn aikuiskoulutustuen myöntämistä, maksamista ja muuta aikuiskoulutustuen toimeenpanoa varten;

22) työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) tarkoitetulle työsuojeluviranomaiselle tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) ja työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen sekä ulkomaalaisen työvoiman käytön valvontaa varten;

23) Tilastokeskukselle tilastojen laatimista varten;

24) työ- ja elinkeinotoimistolle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) säädetyn palkkatuen ja starttirahan sekä palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) toimeenpanoa varten;

25) ulosottoviranomaiselle ulosottokaarissa (705/2007) tarkoitettua täytäntöönpanoa varten;

21) työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) tarkoitetulle työsuojeluviranomaiselle tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) ja työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen sekä ulkomaalaisen työvoiman käytön valvontaa varten;

22) Tilastokeskukselle tilastojen laatimista varten;

23) työ- ja elinkeinotoimistolle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyn palkkatuen ja starttirahan sekä palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) toimeenpanoa varten;

24) ulosottoviranomaiselle ulosottokaarissa (705/2007) tarkoitettua täytäntöönpanoa varten;

25) Ahvenanmaan maakunnalle sekä sen viranomaisille ja kunnille niiden Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) tarkoitettua maakuntalaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi noudattaen, mitä siinä säädetään niiden oikeudesta saada tietoja.

22 §

Myöhästymismaksu

Verohallinto määrää suorituksen maksajan maksettavaksi myöhästymismaksun, jos 6 tai 8 §:ssä tarkoitetut tiedot kalenterikuukauden

22 §

Myöhästymismaksu

Verohallinto määrää suorituksen maksajan maksettavaksi myöhästymismaksun, jos 6 §:n 2—5 momentissa tarkoitetut tiedot tai niihin

Voimassa oleva laki

aikana maksetuista suorituksista ilmoitetaan myöhemmin kuin maksupäivää seuraavan kalenterikuukauden kahdeksantena päivänä.

24 §

Tulotietojärjestelmän käytön vaikutukset suorituksen maksajan ja tulonsaajan velvollisuuksiin

Suorituksen maksaja ei ole velvollinen antamaan tulorekisteriin talletettuja 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja tiedon käyttäjille muutoin kuin tässä laissa säädettyllä tavalla. Tiedon käyttäjällä on oikeus pyytää suorituksen maksajalta tulorekisteristä puuttuvia tietoja tai tulorekisterin tietoja täydentäviä selvityksiä siten kuin ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuudesta muualla laissa säädetään. Viranomaisen tai muun tahon suorittamaa tarkastusta varten esitettävästä aineistosta säädetään muualla laissa.

Ehdotus

liittyvät 8 §:ssä tarkoitettut tiedot kalenterikuukauden aikana maksetuista suorituksista ilmoitetaan myöhemmin kuin maksupäivää seuraavan kalenterikuukauden kahdeksantena päivänä.

24 §

Tulotietojärjestelmän käytön vaikutukset suorituksen maksajan ja tulonsaajan velvollisuuksiin

Palkanmaksaja ei ole velvollinen antamaan tulorekisteriin talletettuja 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja tiedon käyttäjille muutoin kuin tässä laissa säädettyllä tavalla. Tiedon käyttäjällä on oikeus pyytää palkanmaksajalta tulorekisteristä puuttuvia tietoja ja tulorekisterin tietoja täydentäviä selvityksiä noudattaen, mitä ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuudesta muualla laissa säädetään. Viranomaisen tai muun tahon suorittamaa tarkastusta varten esitettävästä aineistosta säädetään erikseen.

24 a §

Poikkeus oikeuteen rajoittaa henkilötietojen käsittelyä

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) 18 artiklaa rekisteröidyn oikeudesta käsitteilyn rajoittamiseen ei sovelleta henkilötietojen käsittelyyn tulotietojärjestelmässä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan 6 §:n 5—7 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta niihin suoriin, joiden maksupäivä on 1 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen. Perusteettomia etuja koskevien 6 §:n 5 momentin 7 kohdassa ja 6 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen tietojen sekä etuudenmaksajan toiselta etuudenmaksajalta vastaanottamaa suori-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

tusta koskevien 7 momentissa tarkoitettujen tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin on vapaaehtoista, jos suoritus on maksettu ennen 1 päivää tammikuuta 2021.

Tietoihin, jotka koskevat 6 §:n 5—7 momentissa tarkoitettuja ennen 1 päivää tammikuuta 2020 maksettuja suorituksia tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ulosottoviranomaiselle ilmoitettaviin tietoihin, jotka koskevat 1 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen ja ennen 1 päivää tammikuuta 2021 maksettuja 6 §:n 57 momentissa tarkoitettuja suorituksia tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovelletaan vuoden 2020 aikana tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Lain 13 §:n 1 momentin 8 kohtaa sovelletaan Työllisyysrahastolle luovutettavien tietojen osalta siten, että tietoja luovutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 10 §:n 1 momentin 7 kohdassa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten 1 päivästä tammikuuta 2020.

Tulorekisterin tietoja luovutetaan 13 §:n 1 momentin 25 kohdassa tarkoitetuille tiedon käyttäjille 1 päivästä tammikuuta 2020.

Myöhästymismaksua määrätään ennen 1 päivää tammikuuta 2021 maksettuja 6 §:n 5 momentissa tarkoitettuja suorituksia tai suoritettuja takaisinmaksuja koskevan ilmoituksen myöhästymisen perusteella vain, jos laiminlyönti osoittaa ilmeistä piittaamattomuutta velvollisuudesta ilmoittaa tietoja tulorekisteriin.

2.

Laki

perintö- ja lahjaverolain 28 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 28 a §, sellaisena kuin se on laissa 523/2010, seuraavasti:

28 a §

Vakuutusyhtiön tai muun etuuden maksajan on ilmoitettava maksamistaan 7 a tai 18 a §:ssä tarkoitetuista etuuksista Verohallinnolle. *Verohallinto antaa tarkemmat määräykset ilmoituksen ajankohdasta, sisällöstä ja tavasta.*

28 a §

Vakuutusyhtiön tai muun etuuden maksajan on ilmoitettava maksamistaan 7 a tai 18 a §:ssä tarkoitetuista etuuksista Verohallinnolle. *Tiedot on tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 6 ja 8 §:n mukaisesti talletettava tulorekisteriin. Tietojen antamiseen sovelletaan mainittua lakia. Tiedot katsotaan annetuiksi Verohallinnolle silloin, kun ne on annettu Tulorekisteriyksikölle.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan tietoihin, jotka koskevat suorituksia, joiden maksupäivä on 1 päivänä tammikuuta 2020 tai sen jälkeen. Tietoihin, jotka koskevat ennen 1 päivää tammikuuta 2020 maksettuja suorituksia, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki

tuloverolain 112 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuloverolain (1535/1992) 112 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 561/2004, seuraavasti:

112 a §

Eräiden takaisin perittyjen etuustulojen oikaisu

Jos verovelvollinen maksaa takaisin aikaisempaan vuonna aiheetta saamaansa eläkettä, opintorahaa tai muuta veronalaista lakisääteistä etuutta niin myöhään, että suoritus ei voida ottaa huomioon etuuden maksajan antamassa vuosi-ilmoituksessa, takaisin maksettu määrä vähennetään takaisinmaksuvuoden verotuksen oikaisuna samalla tavoin kuin puhtaasta ansiotulosta valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset. Vähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen ennen perusvähennystä.

112 a §

Eräiden takaisin perittyjen etuustulojen oikaisu

Jos verovelvollinen maksaa takaisin aikaisempaan vuonna aiheetta saamaansa eläkettä, opintorahaa tai muuta veronalaista lakisääteistä etuutta niin myöhään, että suoritus ei voida ottaa huomioon etuudensaajan alkuperäisen suorituksen maksuvuoden verotuksessa, takaisin maksettu määrä vähennetään takaisinmaksuvuoden verotuksen oikaisuna samalla tavoin kuin puhtaasta ansiotulosta valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset. Vähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen ennen perusvähennystä. Verohallinto määrää, mihin alkupe-
räisen suorituksen maksuvuotta seuraavan vuoden kalenteripäivään mennessä takaisinmaksu on tehtävä, jotta maksu voidaan ottaa huomioon etuudensaajan alkupe-
räisen suorituksen maksuvuoden verotukses-
sa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2020 toimitettavassa verotuksessa.